

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

SCHULT ER EEN REDACTIEFOUT IN HET TWEEDE LID DER ART. 1211 EN 1220 VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK ?

De wet van 10 oktober 1967 — houdende het Gerechtelijk Wetboek — beschikt in haar art. 1205: « Wanneer alle medeëigenaars meerderjarig, tegenwoordig of behoorlijk vertegenwoordigd zijn, kunnen zij te allen tijde de verdeling in onderlinge overeenstemming verrichten, zoals zij beslissen » en in art. 1207 voorziet ze: « Indien een van de medeëigenaars weigert in te stemmen met de verdeling of indien geschillen rijzen, hetzij over de wijze van verdeling, hetzij over de wijze om de verdeling te beëindigen, geschiedt de verdeling gerechtelijk ». De meest gerede partij wendt zich in dat geval tot de rechtbank van eerste aanleg (art. 1207, al. 2).

Bij haar uitspraak over de vordering, beveelt de rechtbank de verkoop van de goederen, die niet gevoeglijk kunnen verdeeld worden en art. 1211, al. 2 stelt: « Die verkoop geschiedt, zoals bepaald is in de hoofdstukken IV en V van dit boek » ⁽¹⁾ en dat beduidt in feite — wanneer het om onroerende goederen gaat — dat de pleegvormen der art. 1192 en 1193 moeten in acht genomen worden, die uitgestippeld zijn voor de verkopen met zgn. beschermde belangen (art. 1186 à 1190) en dat dus o.m. de openbare verkoping steeds zal dienen te geschieden « ten overstaan van de vrederechter van het kanton, waar de goederen gelegen zijn » ⁽²⁾.

Als traditioneel verworven wordt aangevoeld, dat de belangen van sommige rechtssubjecten — b.v. de minderjarigen — en van bepaalde boedels — o.m. de onbeheerde nalatenschappen — moeten beschermd worden door de voorziening van vaste pleegvormen en de vrederechter zal waken op de bescherming van die belangen en zulks vooral bij onroerende vervreemdingen. De art. 1186 à 1190 lossen die verwachtingen in. Maar is het in rechte verantwoord en in feite aannemelijk, dat het tot behartiging der beschermde belangen uitgedachte rechtssysteem onverkort toepasselijk gemaakt wordt op de uitsluitend meerderjarigen betreffende gerechtelijke verkopen ?

* * *

Een helemaal niet onbelangrijke jurisprudentie ⁽³⁾ neemt vastberaden een ontkennend standpunt in. Zij trekt van de overweging, dat naar democratische maatstaven de wetgever in rechte niet kan gewild hebben wat in feite in de art. 1211 en 1220 onder woorden is gebracht

geworden en dat de algemene verwijzing naar « de hoofdstukken IV en V van dit boek » door het tweede lid der geciteerde wetsartikelen de bedoelingen van de wetgever niet uitdrukt. Die verwijzing zal dienvolgens dienen aangemerkt en ten dele... verworpen te worden als het stellig gevolg ener vergissing, onoplettendheid of onachtzaamheid.

Die zienswijze wordt rechtskundig allereerst gesteund op de bedenking, dat de « ratio legis » van het Gerechtelijk Wetboek vereenvoudiging is, die het verhoogd formalisme, dat uit de besproken wetsartikelen voortspruit, onaanvaardbaar maakt. Vervolgens is benadrukt, dat art. 598 beperkenderwijs de openbare verkopen opsomt, die de tegenwoordigheid van de vrederechter vereisen ⁽⁴⁾. Een beroep wordt verder gedaan op het wettelijk doel en het sociaal nut bij de interpretatie der wet en uiteindelijk wordt aangevoerd, dat de vrederechter geen enkele taak kan vervullen bij de alleen rechtsbekwamen aangaande verkopen.

Juridisch geniet het desondanks de voorkeur te stellen, dat « hic et nunc » de gerechtelijke verkoping van een onroerend goed, ook al behoort het uitsluitend in mede-eigendom aan rechtsbekwame meerderjarigen, moet geschieden — met inachtnaam der door de art. 1192 en 1193 beschreven pleegvormen — « ten overstaan van de vrederechter van het kanton, waar de goederen gelegen zijn » ⁽⁵⁾. Die zienswijze berust op de gewilde en ondubbelzinnige beschikking van art. 1211, al. 2, dat in even zo duidelijke als formele bewoordingen is opgesteld. De klaarheid van de tekst sluit elke zgn. interpretatie op de meest volstrekte wijze uit.

* * *

Vindt een gegeven aangelegenheid haar wetsregeling in een nauwkeurige, klare, duidelijke en formele wettekst, dan sluit de deur zich voor alle interpretatie en uitlegging: « On n'interprète pas ce qui est clair en soi » ⁽⁶⁾. Een duidelijke wettekst uitleggen betekent hem verminken of verkrachten. Het Hof van Cassatie heeft dat op zich zelf elementair en voor de wetsinterpretator zo veilig beginsel bij herhaling benadrukt ⁽⁷⁾. En is het dan nog nodig te herinneren aan het even wijs als leerrijk, ook buiten het gebied der wetsverklaring geldend adagium: « Cum in

verbis nulla ambiguitas, non est movenda voluntatis quaestio » ?

Bijaldien kan het niet geloofwaardig worden, dat bij het ontwerpen van het Gerechtelijk Wetboek te rechte of ten onrechte bedoeld is geworden de aanwezigheid van de vrederechter ook verplicht te stellen bij de aan de orde gekomen gerechtelijke openbare verkopeningen en art. 1211 al. 2 geldt als de uitdrukking of de vertaling van die stellige bedoeling ⁽⁸⁾. Deze in art. 1211, al. 2 veruitwendigde bedoeling is nooit aangevochten geworden ⁽⁹⁾. Meteen lijkt het vermetel te aanvaarden, dat aan de aandacht van de wetgever een probleem zou ontglipt zijn, dat de vrederechters fel ging beroeren dadelijk na de bekendwording der... ontworpen teksten.

In feite behoort het gewis de meerderjarige, tegenwoordige en eensgezinde rechtssubjecten voor de verkoop van hun onverdeeld onroerend goed de verkoopsvoorwaarden te bedingen naar hun vrije inbeelding en met inachtnaam van wat zij geraden achten voor de doelmatigste bevordering van hun eigen belangen en in rechte ligt geen argument voor, dat tot een indijking hunner ongebreidelde vrijheid zou kunnen doen besluiten op dat louter privé vermogensrechtelijke niveau. Maar gaan de zaken in feite en in rechte niet volstrekt anders liggen, wanneer de eensgezindheid der deelgenoten te enen male ontbreekt ?

Wanneer een der deelgenoten gerechts tussenkomst inroept en indien een andere deelgenoot gerechtsbescherming door de stipte naleving der wettelijke normen verlangt, zo er kortom helemaal geen eensgezindheid aanwezig is tussen de rechtsbekwame medeëigenaars ⁽¹⁰⁾, is het dan in feite zo zinledig en in rechte zo onverantwoord te gaan handelen... net alsof het beschermde belangen betreft ? Tegenover een eiser, die om een laakbare reden « *per se* » de toewijzing vordert tegen een opvallend onvoldoende prijs, moet de verweerder beschermd worden door het verordenen ener aangepaste publiciteit gedurende een substantiële uitsteltermijn.

Wegens het gemis aan eensgezindheid der deelgenoten, zou de notaris daartoe niet kunnen besluiten. Hij zou er zich moeten toe beperken — « indien hij het nodig acht in het belang der betrokken partijen » — een tweede zitdag te beleggen « ten vroegste veertien dagen en ten laatste dertig dagen nadien » (art. 1588). Die termijn en de door art. 1588, al. 2 voorziene aanplakbiljetten en aankondigingen kunnen « *in concreto* » ondoelmatig blijken voor een behoorlijke belangenbehartiging van in wezen al de deelgenoten. Een gebied, waar vaak zelf- en wraakzucht, betrachtiging tot benadeling en rechtsafwending weelderig tieren, roept op belangenbescherming ⁽¹¹⁾.

Vóór (art. 1209 en 1210) en na (art. 1223) de gerechtelijke verkoop, worden de geschillen tussen de deelgenoten belist — en blijken dus meteen de belangen der deelgenoten behartigd te zijn — door de rechtbank van eerste aanleg. Was het dan juridisch niet logisch en in feite niet verantwoord gerechtsbescherming te voorzien ten dage van het hoofdmoment der gerechtelijke verdeling ? Daarbij dienen soms om imperieuze redenen beslissingen genomen te worden, die de notaris niet vermag te treffen en die met luide stem roepen om toepassing van het stelsel der zgn. beschermde belangen ⁽¹²⁾.

* * *

1. —

Deze in rechte verantwoorde en in feite niet verbijsterende opvatting wordt allereerst bestreden door een beroep op de « *ratio legis* » van het Gerechtelijk Wetboek, dat « *n'a assurément pas pu vouloir augmenter le formalisme du régime en vigueur...* », vermits « *une simplification* » betracht werd ⁽¹³⁾. Uit deze stelling wordt dan afgeleid, dat het ondenkbaar moet geacht worden, dat de

wetgever bij de ter tafel gebrachte gerechtelijke verkopeningen het formalisme zou hebben willen accentueren door de tegenwoordigheid van de vrederechter vereist te stellen. Al. 2 der art. 1211 en 1220 aldus het resultaat zijn ener « *inadvertance* » ⁽¹⁴⁾ en de er in voorkomende verwijzing moet daarom in een gevoelig verminderde zin worden gelezen en toegepast.

Weliswaar bestond de wens naar een minder omslachtige rechtsbedeling ⁽¹⁵⁾ en kenmerkt de hervorming van de burgerlijke rechtspleging zich door een reeks vereenvoudigingen ⁽¹⁶⁾. Maar verrechtvaardigen die overigens onloochenbare feiten de eruit afgeleide conclusie ? Stellig zullen de beoefenaars der logica de conclusie niet verantwoord achten door de stelling in het syllogisme. Ze stuit meteen op de hierboven beklemtoonde argumentatie. Is het overigens decent voor te houden, dat de tegenwoordigheid van de vrederechter ter zake geldt als een loutere formaliteit, die de rechtsbedeling nodeloos compliceert ?

2. —

Op de tweede plaats wordt geargumenteerd ⁽¹⁷⁾, dat art. 598 beperkenderwijs ⁽¹⁸⁾ de openbare verkopeningen aanduidt, waarbij de vrederechter tegenwoordig is en dat de nu ter sprake gekomen verkopeningen in die opsomming niet opgenomen staan. Er wordt uit afgeleid, dat de vrederechter ter zake van die verkopeningen alle bevoegdheid ontbeert en in een reeds geciteerde beschikking ⁽¹⁹⁾ is bedacht, « *qu'il serait inconcevable que sa portée — (nl. van art. 598 — eût pu être modifiée fondamentalement par une note en bas de page d'un commentaire, quelle que soit l'autorité de celui dont ce dernier émane* ».

Eerlijkheidshalve weze dadelijk benadrukt, dat de omvang der in art. 598 beschreven bevoegdheden niet wegens een voetnota uitgebreid uitvalt, doch wel door een bewust ontworpen en wetskrachtig geworden art. 1211, al. 2. Dat verders het overeenstemmingsgemis tussen de art. 598 en 1211, al. 2 op een wetenschappelijke onvolkomenheid wijst, is gewis onneukbaar. Maar veroorlooft die vaststelling art. 1211, al. 2 ten dele als ongeschreven te beschouwen ? Overigens blijkt art. 598 alleen met een doctrinale waarde bekleed te zijn ⁽²⁰⁾ en bedoelt het alleszins niet een bewust ontworpen en wetskrachtig geworden rechtssysteem te ontzenuwen.

3. —

Om te stellen, dat de algemene verwijzing, die in art. 1211, al. 2 voorkomt, « niet door de wetgever kan gewild zijn en als een redactiefout moet gelezen worden » ⁽²¹⁾, wordt nog aangevoerd, dat het ondenkbaar is, dat een democratische wetgever zou verordend hebben, dat een rechtbank in de plaats van eensgezinde bewaarde partijen zou oordelen over hun belangen. De aanlokkelijkheid van deze liberale bedenking zal geredelijk tot bekoring strekken van de rechtsbeoefenaars, die flirtten met art. 1134 B.W. Maar is die bedenking nog overtuigend nu b.v. het stelsel der geïmposeerde contracten zich gedurig aan maar steeds uitbreidt ?

Zeer zeker kunnen eensgezinde meerderjarige deelgenoten nog verdelen, zoals ze het verlangen en zij bepalen souverain de voorwaarden voor de verkoop van hun mede-eigendom. Maar die onontbeerlijke eensgezindheid is uiteraard zoek bij een gerechtelijke verkoping en deze is dan « *eo ipso* » onderworpen aan de normen, die de wetgever gemeend heeft te moeten uitvaardigen. Is het overigens niet merkwaardig te moeten ervaren, dat het ter tafel gelegde vonnis de verkoopsvoorwaarden van art. 1193 opdringt aan de zgn. eensgezinde deelgenoten, ook al erlangden hun belangen misschien andersluidende verkoopsconditiën ⁽²²⁾.

4. —

Eveneens is nog overwogen geworden ⁽²³⁾, dat — « voor al in gevallen van twijfel spruitend uit onduidelijkheid en tegenstrijdigheid » — de wet niet noodzakelijk volgens de letterlijke tekst moet uitgelegd worden, maar volgens het inzicht en de bedoeling van de wetgever en dat daarbij niet enkel van de voorbereidende werken dient gebruik gemaakt te worden, « maar ook van de algemene rechtsbeginselen, de beginselen door de wetgever toegepast in soortgelijke wetten en desgevallend van hun « *ratio legis* », hun wettelijk doel en hun sociaal nut ». Geredelijk mag de juistheid van die bedenkingen aanvaard worden: ze zijn haast vanzelfsprekend.

Die bedenkingen gelden echter alleen maar, indien onduidelijke en tegenstrijdige wetteksten een twijfel doen oprijzen: die veronderstelling verwezenlijkt zich volstrekt niet bij de aan de orde gestelde aangelegenheid. De bedoeling van de heer Ch. van Reepinghen was formeel ⁽²⁴⁾ en zij is nooit tegengesproken geworden tijdens de aan de wet voorafgegane besprekingen, hoewel ze gewis niet aan de aandacht van de wetgever kan ontsnapt zijn ⁽²⁵⁾. Alleszins is zij geconcretiseerd geworden in een wetskrachtig geworden wetsartikel, dat in zo nauwkeurige en formele bewoordingen is opgesteld, dat bij de eenvoudige lezing ervan alle twijfel meteen verzwindt.

5. —

Uiteindelijk heeft men zich afgevraagd ⁽²⁶⁾ welke taak de vrederechter kan gaan verrichten op een gerechtelijke verkoping, die alleen meerderjarige deelgenoten betreft, wanneer het dan toch onbetwistbaar is, dat hij zich h.v. niet kan verzetten tegen een toewijzing, « waaraan allen hun toestemming geven ». Wat kan men inderdaad van de vrederechter verlangen, indien alle deelgenoten het eens zijn? Het argument is juist: zijn de deelgenoten meerderjarig, tegenwoordig of behoorlijk vertegenwoordigd, dan kunnen zij de verdeling verrichten, « zoals zij beslissen » (art. 1205) en de verkoping en de toewijzing der onroerende goederen gebeuren in de voorwaarden, die zij bedongen hebben.

Maar het argument is niet ter zake dienend. Bij een gerechtelijke verkoping ontbreekt uiteraard de eensgezindheid tussen de deelgenoten ⁽²⁷⁾: er zijn eisers, die de verkoping benaarstigen en verweerders, die ze minstens moeten ondergaan. Weliswaar kunnen die partijen het eens worden en dan verdwijnt alle gerechtstussenkomst. Maar gedurende de tijdspanne, dat die eensgezindheid niet is bereikt en dat de verkoping een wezenlijke gerechtelijke verkoping blijft, heeft de wetgever bedoeld en gedeclareerd, dat verkocht worde onder de waakzaamheid van de vrederechter en zulks om de imperieuze redenen, die al eerder ter sprake zijn gekomen.

* * *

Verdedigd is de opvatting, dat de beschikking van art. 1211, al. 2 ondubbelzinnig, klaar en formeel is en dat ze dienvolgens — wat men ook mene omtrent haar feitelijke en juridische diensten — « *hic et nunc* » zonder meer dient toegepast te worden, ofschoon wat door de andersluidende zienswijze verkondigd is, « *de lege ferenda* » gewis niet zonder meer moet veronachtzaamd worden, alhoewel allicht in volle eerlijkheid toch wel dient beleden te worden, dat het helemaal niet zo zinledig is te aanvaarden, dat de belangen van niet tot eensgezindheid gekomen meerderjarigen in rechte als beschermde belangen behoeven behandeld te worden ⁽²⁸⁾.

Wat de vrederechter of de rechtbank van eerste aanleg ook beslisse omtrent de ware draagwijdte van wat is gesteld door art. 1211, al. 2, toch blijft de verantwoorde-

lijkheid van de notaris in verband met de geldigheid van zijn akte van toewijzing onverkort bestaan, ofschoon — laat het onmiddellijk beklemdoond wezen — de risico's in feite op het eerste gezicht uiterst gering lijken. Maar daarmede mag het welbegrepen notarisambt geen genoegen nemen en het lijkt geboden, dat de rechterlijke macht het helpe om — in afwachting ener nieuwe wet of een arrest van het Cassatiehof — volstrekt onaanvechtbare akten te verlijden ⁽²⁹⁾.

Het gaat hier om een imperieuze noodzakelijkheid. Een rechtsgeleerd auteur mag al eens een gewaagde stelling verdedigen: aldus wordt de wetenschappelijke geestesgymnastiek bevorderd, terwijl de behoefte aan zorgzame wetsvoorbereiding en precieze wetsredactie onderlijnd wordt. Een bewust of... onbewust origineel vonnis zal — gelet op de beschikking van art. 21 Ger. W. — allicht slechts zelden tot noemenswaardig onheil aanleiding geven. Maar het vertrouwen in het notarisambt, dat geschillen moet voorkomen, mag niet op de proef gesteld: bij de nauwgezette en angstvallige toepassing van alle, ook bedilbare wetsnormen dient het onvoorwaardelijk geholpen te worden.

RAYMOND JACOBS

Vrederechter van het kanton Kontich

P.S.: Misschien zouden « *de lege ferenda* » de tegenstrijdige stellingen kunnen verzoend worden door de toevoeging van een derde lid aan de art. 1211 en 1220: « De verkoop geschiedt evenwel niet ten overstaan van de vrederechter, indien al de deelgenoten daarmede in authentieke vorm hun accoord betuigen ». Om wetenschappelijke redenen, zou dan meteen een 3° moeten ingelast worden in art. 598: « bij de gerechtelijke verkopen, waarbij van zijn tegenwoordigheid niet is afgezien ».

(1) Art. 1220 is slechts een modaliteit van art. 1211. Wanneer de rechtbank van eerste aanleg op het door art. 1211 bedoelde moment tot geen besluit kan geraken omtrent de gevoeglijke verdeelbaarheid der onroerende goederen, dan zal zij — op grond van het deskundigenonderzoek vaststellende, dat « de verkaveling onmogelijk is » — de verkoop bevelen « op de wijze, zoals voorgeschreven is bij de hoofdstukken IV en V van dit boek ».

(2) Luidens art. 1191 kan van deze strakke bevoegdheidsregel « *ratione loci* » in bepaalde voorwaarden afgeweken worden, indien zulks vereist lijkt met het oog op de betere behartiging der beschermde belangen.

(3) Vred. 2 Schaarboek, 5 februari 1969, T. Vred., 1969, 59 en R.P.N., 1969, 94; Burg. Rb. Charleroi, 6 februari 1969, R.P.N., 1969, 98; Burg. Rb. Antwerpen, 27 februari 1969, R.W., 1968-1969, 1467; Vred. 3 Antwerpen, 10 april 1969, onuitg.; Vred. Ekeren, 6 mei 1969, onuitg.; Vred. 1 Antwerpen, 9 mei 1969, onuitg. en Vred. Ronse, 20 mei 1969, T. Vred., 1969, 184. Opgemerkt weze natuurlijk, dat de andersluidende jurisprudentie allicht tot geen gemotiveerde beschikkingen zal aanleiding geven.

(4) Om deze reden o.m. wordt dezelfde stelling aangekleefd door: R. Soetaert, *Bepaalde verkopen en verdeling, in Het nieuwe procesrecht* (Postuniversitaire leergang onder leiding van prof. dr. M. Storme), Gent, 1969, p. 183-185.

(5) In die zin: J. Bagniet, *Des partages et licitations*, in R.P.N., 1969, p. 15; Id., *Observations*, in R.P.N., 1969, p. 96-97; P. Lurquin, *Le Code judiciaire*, in Rec. Jur. Niv., 1969, p. 64, voetnota (16) en B. Le Boulenger, *Note sur les articles 1211 en 1220 du Code judiciaire...*, in T. Vred., 1969, p. 179-181.

(6) H. De Page, *Traité...*, dl I, Brussel, 1961/3, p. 311, nr. 214. Alleen indien de opname ener materiële vergissing in de wet bewezen is, veroorlooft het Hof van Cassatie (23 januari 1936, Pas., 1936, I, 127) die « *inadvertance* » te herstellen.

(7) Cass., 22 november 1946, Pas., 1950, 1, 179: « *Que ce texte clair ne prête pas à interprétations* » en Cass., 16 juni 1953, Pas., 1953, 1, 817: « *Attendu que ce texte est clair et précis et ne comporte aucune interprétations* ».

(8) Ch. Van Reepinghen, *Verslag*, p. 276. Daar staat te lezen, « dat de goederen, die niet gemakkelijk te verdelen zijn, verkocht worden in de vormen, die door de art. 1186

en 1193 worden voorgeschreven, wanneer het gaat om onroerende goederen». En — alsof het nog niet duidelijk genoeg ware — vermeldt voetnota (403): «De verkoping moet in dit geval plaats hebben in aanwezigheid van de vrederechters».

(9) Het *Verslag*, dat de heer C. De Baeck op 9 maart 1965 uitbracht namens de Commissie's voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg (Sen. 1964-1965, doc. nr. 170) en het *Verslag*, dat de heer F. Hermans op 1 juni 1967 namens de Commissie voor de Justitie opstelde (Volks., 1965-1966, doc. nr. 59), bewijzen, dat de art. 1211, al. 2 en 1220, al. 2 tot geen enkele discussie aanleiding gaven.

(10) Het feit, dat de verweerders in een vordering tot boedelscheiding zich gedragen «naar de wijsheid van de rechtbank» — (zou het niet meer democratisch en minder pompeus zijn te zeggen: «naar het oordeel, dat de rechtbank zich zal vormen omtrent de verdiensten van de vordering der aanleggers?») —, impliceert hun eensgezindheid met de aanleggers helemaal niet. Vgl. Cass., 13 november 1959, R.W., 1959-1960, 1393 en *Pas.*, 1960, 1, 312. Overigens moeten de verweerders in een vordering tot verdeling principieel willens nillens de gerechtelijke verdeling en de openbare verkoop ondergaan, — «contraints à la sortie d'indivision»: B. Le Boulenger, o.c., p. 180 —, ook al komen zij op een zeer ongelegen ogenblik en ook al gelden daarbij bij de aanleggers andere motieven «que la valeur réelle du bien licites» (id.).

(11) B. Le Boulenger (o.c., p. 180) schrijft: «*Bien que moins qualifié sur le marché immobilier de son canton que le notaire, ce magistrat — bedoeld is: de vrederechter — doit avoir compétence et pouvoir, en juge, d'improver l'encheère en statuant dans l'intérêt non seulement du majeur que les autres voudraient frustrer par ressentiment ou brimade, mais dans l'intérêt même, bien compris, de tous les majeurs ensemble en rejetant ce qui est chez eux passion et esprit mauvais.*»

(12) De toekomst zal moeten uitwijzen of — spijts de instelling van de beslagrechter — de tegenwoordigheid van de vrederechter bij de toewijzing van een onroerend goed op uitvoerend beslag niet ten onrechte is uitgeschakeld geworden door art. 1587. Vgl. B. Le Boulenger, o.c., p. 181).

(13) Aldus Vred. 2 Schaarbeek, 5 januari 1969, vermeld sub voetnota (3).

(14) Zie voetnota (13).

(15) Ch. Van Reepinghe, o.c., p. 1.

(16) C. De Baeck, o.c., p. 19. De toepassing der eenvoudige en principieel voor alle rechtsmachten eenvormige rechtspleging op de vrederechtszaken heeft aldaar het formalisme stellig vermeerdert en toch moet geredelijk bewilligd worden, dat de belangen der rechtsonderhorigen er niet minder beschermd uitkomen. Zal overigens een redelijk formalisme in rechtszaken niet steeds als een onschatbaar goed moeten aangemerkt worden?

(17) Vred. 2 Schaarbeek, 5 februari 1969 en Burg. Rb. Charleroi, 6 februari 1969, vermeld sub voetnota (3).

(18) Vred. 3 Antwerpen, 10 april 1969 en Vred. Ekeren, 6 mei 1969, vermeld sub voetnota (3). Deze beide beschikkingen stellen, dat art. 598 — bij gebreke van een daarmee uitdrukkelijk strijdige beschikking — alleen toepassing vindt. En het merkwaardige is nu — zelfs als men aanvaardt, dat al. 2 der art. 1211 en 1220 niet formeel art. 598 vervollet —, dat art. 598 nog niet in werking is getreden! Toch mag de beschikking van art. 598 — doch uitsluitend met interpretatiedoeleinden — in het debat be-

trokken worden. Er is met reden overwogen geworden: «*Qu'il reste que le Code judiciaire forme un tout et que sous l'angle de l'interprétation de celles de ses dispositions qui sont déjà applicables, la méthode la plus conforme aux principes généraux de l'interprétation des lois consiste à rechercher si le législateur n'a pas dit ailleurs plus clairement ce qu'il a prescrit dans un texte obscur et d'ailleurs sujet à discussion eu égard aux travaux préparatoires qui, considérés isolément, sont peut-être de nature à laisser planer un doute sur la solution qu'il convient d'adopter.*» (Burg. Rb. Charleroi, 5 februari 1969, vermeld sub voetnota (3)).

(19) Vred. 2 Schaarbeek, 5 februari 1969, vermeld sub voetnota (3).

(20) De heer Ch. van Reepinghe beoogde in de art. 590 à 601 een doctrinale en overzichtelijke synthese te geven der bevoegdheid «*ratione materiae*» van de vrederechter en de vraag stelt zich of hij die eerder wetenschappelijke en minder wetgevende taak niet beter overgelaten had aan de auteurs van rechtsgeleerde handboeken. Sommige van die artikelen scheppen nieuw recht — b.v. de art. 590 en 593 —, terwijl andere — al dan niet in het Gerechtelijk Wetboek opgenomen — in ons rechtssysteem niets nieuws aanbrenge. Moest b.v. het 8° van art. 591 door een wetenschappelijke onvolkomenheid niet zijn opgenomen geweest in de opsomming, dan zou de bevoegdheid van de vrederechter onverkort gegrondvest gebleven zijn op de art. 218 en 219 B.W. Ware het 4° van art. 569 door een wetenschappelijke onvolkomenheid vergeten zijn geweest, dan zou desondanks de rechtbank van eerste aanleg nog bevoegd zijn gebleven om de vorderingen tot verdeling te berechten en zulks luidens art. 1207, al. 2. Aldus is b.v. nog art. 595 misschien om wetenschappelijke, doch alleszins niet om wetgevende redenen in het Gerechtelijk Wetboek opgenomen. Het verdient daarom gewis de voorkeur de door het Gerechtelijk Wetboek uitgestippelde bijzondere rechtsplegingen niet te interpreteren bij wege der alleen maar synthese beogende opsommingen van de meeste der art. 590 à 601.

(21) Burg. Rb. Antwerpen, 27 februari 1969, vermeld sub voetnota (3).

(22) Er is inderdaad beweerd geworden — ofschoon de bescheiden ervaring zulks tot op heden in het kanton Konthick radicaal heeft tegengesproken —, dat de toewijzingen «in één enkele zitting zonder voorrecht van inzet of opbod — bedoeld zijn: de instelpremie en de verdienen — en onder de opschortende voorwaarde van de afwezigheid van een hoger opbod» (art. 1193), niet van aard zijn om de hoogste biedingen uit te lokken. Vgl. de zeer pertinente beschouwingen in: Ch. van Reepinghe, o.c., p. 271.

(23) Vred. Ronse, 20 mei 1969, vermeld sub voetnota (3).

(24) Cfr. super en voetnota (8).

(25) Zie hoger en de voetnota (9).

(26) Vred. 1 Antwerpen, 9 mei 1969, vermeld sub voetnota (3).

(27) Zie hoger en voetnota (10).

(28) Verwezen weze andermaal naar het treffend betoog van B. Le Boulenger, o.c., p. 180. Waken op de nauwgezette wetstoepassing en rechtsmisbruiken voorkomen tussen vaak elkander met laakbare middelen bestrijdende deelgenoten, lijken inderdaad wel bij uitstek de toepassing der techniek van de beschermde belangen te verrechtvaardigen.

(29) De angst, verwekt door een verplichte schorsing van het begeesterend onderzoek der «*sub judice*» gebrachte bundels en rechtsproblemen en de soms tijdrovende verplaatsing naar meermaals niet aanlokkelijke plaatsen mogen bij de wetsinterpretatie geen bepalende rol spelen.

Nota betreffende het verhaal wegens zware fout en het arrest van het Hof van Cassatie van 19 september 1968.

Het bekend worden van dit arrest ⁽¹⁾ werkte als een blikseminslag bij heldere hemel, hoewel het reeds geruime tijd rommelde in het Oosten ⁽²⁾. Zoals bekend, snijdt deze uitspraak de pas af aan de verzekeraar die een regresvordering instelt wegens zware fout, wanneer de verzekerde afzonderlijke straffen opliep voor het begaan van de daarmee overeenkomende overtreding (i.c. alcoholintoxicatie) en van een onvoorzichtigheidsmisdrijf (i.c. onopzettelijke doding). Het Hof overweegt namelijk dat zeker en noodzakelijk werd gevonnist, dat de staat van alcoholintoxicatie

noch de oorzaak noch een der oorzaken van het ongeval is geweest.

Dat het arrest verrassing en opschudding wekte is nogal begrijpelijk. Het probleem was immers nooit aan de orde gesteld. Blijkbaar kon dit ook niet in een jurisprudentiële praktijk van veroordelingen tot een enkele straf. Bovendien was, op het oog, in het sluitend syllogisme van het arrest geen speld tussen te krijgen. Het Hof had namelijk kennelijk de logische juridische gevolgen getrokken uit de wijziging van bedoelde praktijk. Ik kom daar straks op terug.

Niettemin — maar ook dat is heel begrijpelijk — zijn alle tot nu toe verschenen commentaren ⁽³⁾ doortrokken van de instinctieve reactie: «Dit mag niet, dit kan niet!». De kwestie wordt dan ook onder al haar aspecten en gevolgen gedraaid en gekeerd en het wekt evenmin verbazing, dat hierbij soms aan de grondvesten van elementaire, tot dusverre onaantastbaar geachte rechtsbeginselen wordt gewerkt.

Ongetwijfeld bevatten al deze beschouwingen heel wat waardevolle elementen, maar iets anders is de vraag of ze tegenover de logica van het arrest een even sluitende redenering met een andere conclusie stellen. Het is mijn bescheiden mening, dat men daartoe niet zal kunnen komen zonder het uitgangspunt te veranderen. Dit opstel doet daartoe een poging.

Laat ons het probleem, waarin alles draait rond het begrip «causaliteit», van twee kanten benaderen. Eerst aan de civiele zijde: het verhaal van de verzekeraar. Daarna vanuit de strafrechtelijke hoek: de ideale samenloop.

Artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen luidt (in de tot nu toe enige officiële Franse tekst): «Aucune perte ou dommage, causé par le fait ou par la faute grave de l'assuré, n'est à la charge de l'assureur; celui-ci peut même retenir ou réclamer la prime, s'il a déjà commencé à courir les risques.» De verzekeraar moet dus niet alleen de zware fout bewijzen, doch ook het oorzakelijke verband tussen die zware fout en de «schade». Wat wordt bedoeld met «schade»?

De schade is het risico of het gevaar met het oog waarop de verzekering werd aangegaan; dit is de gebeurtenis die de verzekerde toevallig treft in zijn persoon (bijv. ziekte of ongeval) of goederen (bijv. brand van zijn huis), waardoor zijn vermogen wordt aangetast. De verzekering strekt ertoe dit vermogenverlies te compenseren, normaal door een gelduitkering: de schadepenningen.

In een aansprakelijkheidsverzekering is «schade» de gebeurtenis die aansprakelijkheid van de verzekerde meebrengt, hetzij deze zelf een fout beging dan wel burgerlijk verantwoordelijk is uit anderen hoofde. Aansprakelijkheid is immers de wettelijke verplichting om schadelijke gevolgen van een (foutieve) handeling te vergoeden. De verzekering dekt deze schuld, een vermogenverlies in hoofde van de verzekerde. Let wel, dat dit begrip «schade» (het begaan van een fout) een ander is dan het woord «schade» in hoofde van het slachtoffer: we mogen ze dus niet met elkaar verwarren!

Nu even terug naar de zware fout, i.c. drankmisbruik. Kort samengevat, bestaat deze, zodra verzekerde zich rekenschap geeft of zou moeten geven van het feit dat hij het risico abnormaal verzwaart. Wanneer nu verzekerde zich aan het stuur zet, onder invloed van de drank zijnde, wordt hierdoor het risico abnormaal verzwaart; dit risico is de mogelijkheid, dat hij een fout begaat. Men kan zeggen dat de zware fout die is, welke een «explosieve» atmosfeer schept, d.w.z. zo gevaarlijk dat op elk ogenblik mag worden verwacht, dat het risico zich openbaart.

En thans het begrip «causaliteit» toegepast op de zware fout. Normaal zien we een rechtstreeks verband tussen fout en (concrete) schade. Het klassieke voorbeeld is dat van de verzekerde die, gealarmeerd door een verdachte gasreuk, de onvergeeflijke onvoorzichtigheid begaat een lucifer aan te steken om het lek te ontdekken. De ravage die door de ontploffing wordt aangericht, is er het rechtstreeks gevolg van, maar deze schade is niet ten laste van de verzekeraar. In een aansprakelijkheidsverzekering is de situatie echter anders.

Daar betreft de causaliteit het verband tussen enerzijds de dronkenschap aan het stuur en anderzijds het begaan van een verkeersovertreding of van welke fout ook, die de aansprakelijkheid van verzekerde meebrengt. Het recht-

streeks verband tussen de zware fout en de concrete schade (d.i. die van het slachtoffer) ontbreekt dus, doch dat moet ons niet verontrusten. Hetgeen is vereist door artikel 16 van de wet van 1874 is: 1° oorzakelijk verband tussen de zware fout en het feit dat aansprakelijkheid van verzekerde meebrengt, en 2° oorzakelijk verband tussen dat feit (fout van de verzekerde, bijv. een verkeersovertreding) en het ongeval resp. de concrete schade van de derde.

Volledigheidshalve voeg ik eraan toe, dat er soms wel degelijk een rechtstreeks verband tussen zware fout en ongeval kan bestaan. Met grote snelheid en gedoofde lichten een druk kruispunt overrijden verzwaart het risico, d.i. de kans op ongelukken, abnormaal en een dergelijke zware fout valt dus samen met de verkeersovertreding(en) die een ongeval zou(den) veroorzaken.

Drankmisbruik is derhalve niet op zichzelf oorzaak van het ongeluk; dit is in werkelijkheid te wijten aan een fout bij het sturen, maar deze fout spruit voort uit de voorafgaande toestand van de bestuurder. In de keten van omstandigheden die tot het ongeval hebben bijgedragen kan men duidelijk de schakels onderscheiden in een logische opeenvolging in de tijd, zelfs bij ontleding van de zaken op het ogenblik zelf van het ongeval.

Sturen onder de invloed is immers een doorlopende fout, terwijl de overtreding of fout aan de oorsprong van het ongeluk een ogenblikkelijke fout is. Alle schijn ten spijt blijven het twee handelingen, die niet met elkaar verbonden zijn door een band van eenheid van tijd en (zelfs) van plaats. Want is ontegensprekelijk de bestuurder (nog altijd) dronken bij de botsing, dan verdwijnt deze gelijktijdigheid op het vlak van de causaliteit.

Ik kom nu, belandend bij het strafrechtelijk aspect, terug op het uitgangspunt waaraan blijkbaar iets mis is. Wanneer, zoals in het verleden, de strafrechter één enkele straf uitspreekt o.a. voor een onvoorzichtigheidsmisdrijf ziet men geen moeilijkheid, omdat uiteraard het oorzakelijk verband tussen dronkenschap en schade (van de derde!) definitief vastligt. Dat is in zoverre waar, doch dat is m.i. niet de strekking van zulk een veroordeling.

Indien de toepasselijkheid van art. 65 Swb. zou zijn bepaald door het antwoord op de vraag of een gegeven daad de letsels heeft veroorzaakt en daardoor bestanddeel wordt van het delict van art. 418 Swb., zou de strafrechter in het bevestigend geval de ideale samenloop moeten aannemen. Het is in die veronderstelling zonder meer logisch, dat een veroordeling tot afzonderlijke straffen betekent dat, in de gedachte van de rechter, de dronkenschap geen oorzaak was van de kwetsuren, immers geen vormend bestandmiddel van het letseldelict. Dat is precies de impasse, waaruit we ons m.i. moeten terugtrekken.

Wat zegt art. 65 Swb? «Wanneer een zelfde feit verscheidene misdrijven oplevert, wordt alleen de zwaarste straf uitgesproken.» Het vindt dus toepassing, indien twee voorwaarden samen zijn vervuld: vooreerst, deze gegeven handelingen vormen een zelfde feit, vervolgens, dit enig feit levert verscheidene misdrijven op. De betekenis van een veroordeling tot één enkele straf is dus op de eerste plaats, dat de rechter deze gegeven handelingen heeft beschouwd als een zelfde (penaal) feit. Indien daarentegen twee handelingen elk een zelfde misdrijf opleveren en niettemin afzonderlijke straffen zijn uitgesproken, wil dat zeggen, en alleen maar zeggen, dat de rechter van oordeel was niet te doen te hebben met een zelfde (penaal) feit.

Wanneer kan men in verscheidene handelingen geen zelfde (penaal) feit zien? Dat zal met name het geval zijn, wanneer die handelingen niet met elkaar verbonden zijn door een band van eenheid van tijd en/of van plaats; wanneer, concreet, de doorlopende inbreuk (sturen onder invloed van sterke drank) gevolgd wordt door het plegen

van een ogenblikkelijke overtreding (bijv. op het Verkeersreglement). In zulk een geval kan het zijn, dat elke inbreuk een vormend bestanddeel is van het misdrijf van onopzettelijke kwetsuren, maar het kan ook niet zo zijn. Die laatste mogelijkheid mag niet worden afgeleid uit de loutere omstandigheid, dat afzonderlijke straffen werden uitgesproken, zonder een motivering « ad hoc ».

De eerste mogelijkheid sluit aan bij de redenering van daarstraks. Om het bestaan van ideale samenloop te verwerpen kan de strafrechter de gedragingen van de betichte als volgt, onder penaal opzicht, hebben ontleed: de dronkenschap, als verwijderde oorzaak, alsmede de verkeersovertreding, als rechtstreekse oorzaak van het ongeval, zijn twee handelingen die een vormend bestanddeel van het misdrijf van onopzettelijke verwondingen zijn; maar omdat ze van elkaar kunnen worden gescheiden en onderscheiden, leveren ze niet het zelfde (penaal) feit op, primaire voorwaarde voor de toepasselijkheid van art. 65 Swb.

Hier raken we de kern van het probleem, de causaliteit.

Het oorzakelijk verband houdt de strafrechter slechts in ondergeschikte orde bezig, en wel uitsluitend voor het verband tussen de dronkenschap en het onvoorzichtigheidsdelict. Voor de burgerlijke rechter is de kwestie van het oorzakelijk verband primair, maar dit moet en behoeft slechts te bestaan tussen de dronkenschap en de fout of verkeersovertreding, die de eigenlijke en rechtstreekse oorzaak van het ongeval is. Het is duidelijk dat er geen moeilijkheid is als men maar, waar ook andere commentaren naar streven, strafrecht en burgerlijk recht uiteen weet te houden.

Mr. KURT SMULDERS

(1) Rechtsk. Weekbl. 8 dec. 1968, kol. 641.

(2) Burg. Rechth. Luik van 13 maart 1967, Jur. Liège 1967, blz. 44.

(3) Swennen in Journ. Trib. van 5 juli 1969, blz. 457 en nota in Bull. Ass. De Verzekering 1969, nr. 209, blz. 231 + aanhalingen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 25 maart 1969.

Voorzitter: M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Advocaat-generaal: M. Krings.

1. Inkomstenbelastingen. — Subsidiaire aanslag. — Zelfde belastingselementen. — Betekenis.
2. Inkomstenbelastingen. — Bewijskracht van de boekhouding. — Beoefenaar van een vrij beroep.

1. De subsidiaire aanslagen, die de administratie op grond van art. 74 bis, tweede lid, van de samengeordende wetten op de inkomstenbelastingen (art. 261 W.I.B.), aan het hof van beroep onderwerpt, moeten gevestigd zijn op « dezelfde belastingselementen als de oorspronkelijke aanslag ». Daarmede zijn bedoeld de aanslagen, die door tussenkomst van de controleur gevestigd en eventueel door de directeur gewijzigd worden.

2. De omstandigheid dat een belastingplichtige overeenkomstig de vigerende regeling slechts gedurende zes jaren zijn stamboekjes dient te bewaren, brengt niet mede dat hij na verloop van deze termijn ontslagen is van de verplichting de samenstelling van de globale posten van zijn boekhouding aan te tonen om te bewijzen dat de vastgestelde ontvangsten erin begrepen zijn.

Het hof van beroep kan, bij gebrek aan overlegging van bewijskrachtige gegevens waaraan de echtheid en de waarachtigheid van een boekhouding kunnen getoetst worden, wettelijk daaruit afleiden dat de boekhouding niet betrouwbaar is.

Van Hooren t./ de Belgische Staat (Minister van Financiën)

Gelet op het bestreden arrest, op 10 juni 1968 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 65, 74 en 74 bis, vooral tweede lid, van de bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen;

doordat het bestreden arrest beslist dat, zelfs indien de belastbare basis van enkele van de subsidiaire aanslagen

waarvan de goedkeuring aan het Hof van beroep werd gevraagd hoger is dan die van de oorspronkelijke door de controleur gevestigde aanslagen, deze subsidiaire aanslagen niettemin op grond van het geheel of een deel derzelfde belastingelementen als de oorspronkelijke aanslagen gevestigd zijn, omdat door oorspronkelijke aanslagen dient begrepen te worden, niet de door de controleur gevestigde aanslagen, maar die welke door de controleur gevestigd en eventueel door de directeur gewijzigd werden, vermits in geval van reclamatie het geheel van de betwiste aanslagen aan het onderzoek van de directeur wordt onderworpen en deze laatste de aanslagen kan verhogen, wat aanleiding geeft tot aanvullende aanslagen die evenwel niet verschillen van de oorspronkelijke, maar erin geïncorporeerd worden;

terwijl het begrip « oorspronkelijke aanslag », waarvan spraak is in hogervermeld artikel 74 bis, integendeel uitsluitend de door de controleur gevestigde aanslag en de inkohiering ervan bedoelt, nu de inkohiering van deze aanslag uitwijst of de aanslag al dan niet binnen de bij voormeld artikel bepaalde termijn gevestigd werd, zodat, daar artikel 74 bis een uitzondering maakt op de aanslagtermijnen voor zover de belastbare elementen tijdig aangeslagen (ingekohierd) werden en aldus niet toelaat op hogere belastbare basis te belastingen dan die waarop oorspronkelijk werd belast, de door de wet bedoelde « oorspronkelijke aanslag » wel die is welke door de controleur gevestigd werd;

terwijl overigens de rechtspraak van het Hof van Cassatie wat betreft de aanvullende aanslagen gevestigd op grond van voormeld artikel 65 het onderscheid maakt tussen de « oorspronkelijke » aanslag en de « aanvullende » aanslag, in die zin dat, enerzijds, wordt vereist dat de oorspronkelijke aanslag geldig weze, daar zoniet de incorporatiemogelijkheid van de aanvullende aanslag ontbreekt en, anderzijds, de aanvullende aanslag wordt gevestigd niet door inkohiering, wat slechts de invordering ervan zou kunnen aangaan, maar door de beslissing van de directeur zelf die de oorspronkelijke aanslag wijzigt, zodat hieruit valt af te leiden, enerzijds, dat de oorspronkelijke aanslag in verband met artikel 74 nog een aparte betekenis heeft ten aanzien van de aanvullende aanslag, en dus ook in verband met artikel 74 bis, en, anderzijds, dat zodra de beslissing wordt tenietgedaan de aanvullende aanslag wegvalt, maar daarom niet ipso facto de oorspronkelijke aan-

slag, wat nogmaals de zelfstandigheid van de oorspronkelijke aanslag aantoonst;

en terwijl het systeem van de administratie tot de praktijk zou leiden dat de directeur oorspronkelijke aanslagen, die wettelijk zouden moeten tenietgedaan worden, niet zou tenietdoen, maar aanvullende aanslagen zou vestigen als hij daartoe de kans ziet, met het gevolg dat door het onderwerpen van subsidiaire aanslagen aan de goedkeuring van het Hof van beroep, op grond van artikel 74 bis, tweede lid, de directeur op een hogere basis zou kunnen belasten dan in het geval van artikel 74 bis, eerste lid, dit is door vestiging van nieuwe aanslagen na tenietdoen van de oorspronkelijke aanslagen door de beslissing, wat niet aannemelijk is, vermits het eerste en het tweede lid van artikel 74 bis dezelfde regeling inhouden;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat de controleur de aangifte van eiser voor de dienstjaren 1955, 1956 en 1957 gewijzigd heeft, steunende op tekenen en indicieën, dat de directeur, op dezelfde gronden steunende, aanvullende aanslagen gevestigd heeft voor bedoelde dienstjaren, dat de administratie, op grond van door eiser neergelegde stukken en na een aanvullend onderzoek, geoordeeld heeft voormelde taxaties niet te kunnen handhaven, eiser er dienvolgens van ontlast heeft en, op grond van artikel 74 bis, tweede lid, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, steunende deels op door eiser verzwegen ontvangsten, deels op een vergelijking met een soortgelijke belastingplichtige, subsidiaire aanslagen van ambtswege aan de goedkeuring van het Hof van beroep onderworpen heeft;

Overwegende dat het arrest tevens vaststelt, zonder dienaangaande bestreden te worden, dat de subsidiaire aanslagen gevestigd werden op dezelfde belastingelementen als de oorspronkelijke aanslagen, dit is de bedrijfsinkomsten van eiser gedurende bedoelde dienstjaren;

Overwegende dat eiser staande houdt dat voormeld artikel 74 bis het de administratie niet mogelijk maakt subsidiaire aanslagen te vestigen op een hogere basis dan die van de oorspronkelijke door de controleur gevestigde aanslagen, en daarin te begrijpen de aanvullende aanslagen welke door de directeur ingevolge de reclamatie van de belastingplichtige gevestigd werden;

Overwegende, eensdeels, dat de directeur der belastingen, bij wie een bezwaarschrift ingediend is en die de bij het vestigen van de aanslagen begane vergissingen rechtzet, geen nieuwe aanslagen tot stand brengt, die verschillen van de oorspronkelijke, maar deze laatste enkel verbetert door hetzij een vermeerdering, hetzij een ontlasting te bevelen; dat zijn beslissing zich vermengt met de aanslagen welke hij verbetert; dat noch die beslissing, noch de inkohiering van de aanvullende aanslagen binnen de door de wet gestelde aanslagtermijnen dienen te geschieden; dat het volstaat dat de gewijzigde aanslagen binnen de wettelijke termijnen gevestigd werden;

Overwegende, anderdeels, dat artikel 74 bis, zo in zijn tweede als in zijn eerste lid, tot doel heeft de administratie in staat te stellen, wanneer een aanslag nietig wordt verklaard of zou kunnen worden verklaard, de door de belastingplichtige wettelijk verschuldigde belastingen in te vorderen, welke ook, de verjaring uitgezonderd, de reden van de nietigverklaring weze;

Overwegende dat de oorspronkelijke aanslag bedoeld in artikel 74 bis, derhalve de aanslag is welke door de controleur binnen de wettelijke termijn gevestigd en eventueel door de directeur in het voordeel of in het nadeel van de belastingplichtige gewijzigd werd;

Overwegende dat het stelsel van eiser erop neerkomt het door de wetgever nagestreefde doel geheel te verijdelen, vermits de administratie, buiten de wettelijke aanslagtermijnen, noch door middel van nieuwe aanslagen, noch door middel van subsidiaire aanslagen de door de

controleur begane vergissingen zou kunnen herstellen;

Overwegende mitsdien dat het arrest, dat vaststelt dat de subsidiaire aanslagen niet op een hogere basis gevestigd werden dan die welke door de directeur na reclamatie aangenomen werden, wettelijk beslist dat die aanslagen gevestigd werden op dezelfde belastingelementen als de oorspronkelijke aanslagen;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede en het derde middel samen, afgeleid het tweede, uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 30, 53, 55, vooral paragraaf 1, eerste lid, van de bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, 6 en 7 van het ministerieel besluit van 12 december 1947, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat het bestreden arrest niet antwoordt op de opwerpingen van eiser volgens welke de administratie, krachtens artikel 55, paragraaf 1, eerste lid, voormeld, het bewijs diende bij te brengen dat de aangegeven ontvangsten onjuist waren en dat aan de aangegeven cijfers dienden toegevoegd te worden de meerontvangsten van de Commissie van Openbare Onderstand, en dat dit bewijs niet geleverd wordt, noch door te onderstellen dat de ontvangsten C.O.O. in de aangiften uitsluitend onder de hoofding « Mutualiteiten » of « Mutualiteit en C.O.O. » zouden te vinden zijn, en niet onder de posten « Honoraria op fiscale boekjes » of « Honoraria op postcheck », de eerste post ontvangsten omvattende opgenomen in de stamboekjes, noch door te onderstellen dat de ontvangsten C.O.O. slechts in het dagboek zouden voorkomen onder de benaming « C.O.O. » en niet in het bedrag van de stamboekjes dat globaal in het dagboek werd opgenomen, te meer daar eiser in conclusie en nota aantoonde dat, nu de zogenaamde meerontvangsten C.O.O. meest alle ontvangsten in speciën zijn, zij normaal, ingevolge artikel 7, eerste lid, van het ministerieel besluit van 12 december 1947, dat genomen werd ter uitvoering van artikel 30 van de gecoördineerde wetten, in de stamboekjes dienden ingeschreven te worden, terwijl de overige ontvangsten langs postcheck of bank niet in de stamboekjes dienden opgenomen te worden, welke laatste bedragen in de aangiften voorkomen onder de rubriek « Mutualiteiten » en in het dagboek onder de rubriek « C.O.O. », nu eiser eveneens aanhaalde dat de administratie zelf had toegegeven dat ontvangsten C.O.O. in speciën in de stamboekjes werden opgenomen, en nu hij ook had aangevoerd dat hij, op grond van nota's, aangevoerd had dat bepaalde door de controleur bijgevoegde meerontvangsten opgenomen waren in de stamboekjes, wat het arrest niet ontkent;

terwijl, zo onder de hoofding « nopens de bewijskracht van de boekhouding » in het arrest een antwoord moet gezocht worden op de geformuleerde opwerping, dit antwoord dan hierop zou neerkomen: a) dat eiser wegens het niet overleggen van de stamboekjes niet bewezen heeft dat de zogenaamde meerontvangsten C.O.O. in de stamboekjes zouden opgenomen zijn, b) dat gebleken is dat eiser bedragen van een bepaalde oorsprong heeft ontvangen die hoger zijn dan de door hem aangegeven bedragen van dezelfde oorsprong en dit niet weerlegd wordt door aan te tonen dat dit verschil in een andere rubriek te vinden is;

terwijl artikel 97 van de Grondwet voorschrijft een passend antwoord te geven op de in conclusie en nota gedane opwerpingen en het door het arrest onder de hoofding « nopens de bewijskracht der boekhouding » gegeven antwoord: a) de bewijslast omkeert en bovendien geen rekening houdt met het voorschrijf van artikel 6 van het ministerieel besluit van 12 december 1947, volgens hetwelk de stamboekjes slechts gedurende zes jaar dienen bewaard te worden, b) het bewijs niet bijbrengt van hetgeen door eiser in conclusie en nota werd gevraagd, en zeker niet door eraan toe te voegen, « dat dit niet weerlegd wordt door

aan te tonen dat het verschil in een andere rubriek te vinden is », wat erop neerkomt eiser het bewijs op te leggen dat de zogenaamde meerontvangsten C.O.O. reeds aangegeven waren ;

het derde, uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 30, 53, 55 van de bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, en 6 van het ministerieel besluit van 12 december 1947 ;

doordat het bestreden arrest beslist dat de boekhouding van eiser niet als bewijskrachtig en regelmatig kan gelden en dus niet als bewijs kan dienen van de aangegeven cijfers : a) omdat de stamboekjes niet werden voorgelegd en deze alleen zouden toelaten de regelmatigheid van de boekhouding aan bewijskrachtige elementen te toetsen, b) omdat zou gebleken zijn dat eiser ontvangsten van de Commissie van Openbare Onderstand niet zou hebben aangegeven en dit niet weerlegd wordt door aan te tonen dat het verschil in een andere rubriek te vinden is ;

terwijl : a) indien de bewijskracht van een boekhouding uit bewijskrachtige stukken, onder meer de stamboekjes, moet blijken, de administratie de belastingplichtige er geen verwijt kan van maken indien hij ze na de termijn van zes jaar, bepaald bij artikel 6 van het ministerieel besluit van 12 december 1947, niet meer voorlegt of kan voorleggen, en zulks ten gevolge heeft dat de bewijskracht van de boekhouding niet wegvalt bij niet-overleggen van die stamboekjes, b) het arrest te voren overwogen had dat, in verband met de uitbetalingen C.O.O. in speciën, de overlegging van de stamboekjes de controle mogelijk zou maken, zodat niet kan gezegd worden dat bepaalde ontvangsten C.O.O. niet werden ingeschreven noch aangegeven en eiser een reeks opwerpingen had gemaakt en had aangetoond dat de bewering van de administratie als zou hij niet alle ontvangsten C.O.O. in speciën in zijn stamboekjes hebben ingeschreven, gezien het lager bedrag van het globaal stamboekje dat enkele dagen later werd geboekt, niet opging, waarop niet passend geantwoord wordt door te zeggen dat het gebleken is dat bepaalde bedragen C.O.O. niet werden aangegeven, en een antwoord dat enerzijds zegt dat bepaalde ontvangsten C.O.O. niet werden aangegeven en dus niet in de boekhouding werden opgenomen, en anderzijds beslist dat dit niet weerlegd wordt door aan te tonen dat het verschil in een andere rubriek te vinden is, tegenstrijdig is, vermits wanneer dit verschil in een andere rubriek van de boekhouding of van de aangifte teruggevonden wordt, het dan toch in de boekhouding en in de aangifte werd opgenomen :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat eiser niet al de ontvangsten van de Commissie van Openbare Onderstand geboekt heeft onder rubriek « C.O.O. » van zijn dagboek, waaronder ze normaal dienden geboekt te worden ;

Overwegende dat, nu eiser opgeworpen had dat alleen de betalingen van die commissie welke per postcheck of langs de bank werden gedaan onder bedoelde rubriek ingeschreven werden, terwijl voor de in speciën gedane betalingen eiser kwitanties uit zijn stamboekjes afleverde, waarvan het bedrag globaal in het dagboek werd opgenomen, het arrest erop wijst dat eiser zijn stamboekjes niet overlegt, zodat elke controle van zijn bewering onmogelijk is ;

Overwegende dat het arrest daaruit wettelijk heeft afgeleid dat de boekhouding van eiser niet betrouwbaar was, bij gebrek aan overlegging van de bewijskrachtige elementen waaraan de echtheid en de waarachtigheid van de inschrijvingen zouden kunnen getoetst worden ; dat het zodoende eiser geen bewijs heeft opgelegd dat op hem niet rust ;

Overwegende dat uit de omstandigheid dat eiser, ingevolge artikel 6 van het ministerieel besluit van 12 december 1947, zijn stamboekjes slechts gedurende zes jaar dient te

bewaren, niet volgt dat na verloop van die termijn zijn boekhouding zonder meer bewijskrachtig zou worden, en namelijk dat hij de samenstelling van de globale posten van zijn boekhouding niet meer zou moeten aantonen om te bewijzen dat de vastgestelde ontvangsten erin begrepen zijn ;

Overwegende dat, wanneer het arrest beslist dat eiser van de Commissie van Openbare Onderstand hogere bedragen ontvangen heeft dan die welke hij onder de rubriek « C.O.O. » in zijn boekhouding heeft vermeld en dat hij zulks niet weerlegt door aan te tonen dat het verschil in een andere rubriek te vinden is, het geenszins aanneemt, zoals eiser veinst te geloven, dat eiser zulks aangetoond heeft, maar wel dat hij in gebreke gebleven is zulks te doen ;

Overwegende dat het arrest, na alzo te hebben vastgesteld dat bepaalde ontvangsten van de Commissie van Openbare Onderstand niet onder de rubriek « C.O.O. » werden geboekt en dat eiser niet had bewezen dat hij ze onder een andere rubriek in zijn boekhouding had opgenomen, zonder ertoe gehouden te zijn alle door eiser in conclusie en nota voorgebrachte argumenten te beantwoorden, zonder enige tegenstrijdigheid een gepast antwoord verstrekt op de conclusie van eiser door te beslissen dat de aangiften van eiser, gesteund op de gegevens van de boekhouding, onvolledig waren en dienden vermeerderd te worden met de meerontvangsten van de Commissie van Openbare Onderstand welke niet onder de gelijknamige rubriek van zijn boekhouding voorkwamen ;

Dat de middelen niet kunnen aangenomen worden ;

Over het vierde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 28, 30, 53, 55, vooral paragraaf 1, van de bij besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen ;

doordat het bestreden arrest beslist dat de omstandigheid dat eiser wat meer uren dan het vergelijkingspunt in de medische instelling zou doorgebracht hebben zonder belang is, vermits het gaat om de bepaling van ontvangsten van privé-klieñteel en het niet betwist is dat eiser ook in die instelling privé-klieñteel ontving, wat van aard is de langere tijd welke hij in die instelling doorbracht te compenseren ;

terwijl : a) voor zover eiser privé-klieñteel ontving in de medische instelling, die ontvangsten ook werden opgenomen onder de ontvangsten C.O.O., zodat, nu deze ontvangsten van privé-klieñteel reeds belast zijn onder de ontvangsten C.O.O., de ontvangsten van privé-klieñteel die nog bij deze aangegeven inkomsten, waaronder ontvangsten C.O.O. langs postcheck en bank, vermeerderd met de zogenaamd niet aangegeven meerontvangsten C.O.O., moeten gevoegd worden, verband moeten houden met privé-klieñteel buiten de medische instelling, op straffe van dubbel gebruik, wat impliceert dat de langere tijd door eiser doorgebracht in de medische instelling geen verband houdt met de bijgevoegde ontvangsten van privé-klieñteel, zoals door de administratie bepaald, en dus geen compensatie teweegbrengt maar integendeel belet dat eiser evenveel tijd zou kunnen besteden aan zijn privé-klieñteel, zodat hij minder ontvangsten van die aard geniet dan het vergelijkingspunt, b) eiser in conclusie zich uitdrukkelijk verzet tegen de scherpe scheiding tussen de ontvangsten van de privé-klieñteel en die van de C.O.O. en de eruit voortvloeiende dubbele belasting, omdat bij eiser ontvangsten van privé-klieñteel in de ontvangsten C.O.O. begrepen waren, wat niet het geval was bij het vergelijkingspunt, en het arrest daarop geen antwoord verstrekt ;

Overwegende dat het middel uitgaat van de veronderstelling dat de ontvangsten van de privé-klieñteel welke eiser in de medische instelling verzorgde opgenomen wer-

den onder de rubriek « C.O.O. » ; dat die onderstelling geen steun vindt in het bestreden arrest en impliciet tegengesproken wordt door de beschouwing dat het ging om de vaststelling van de ontvangsten van de privé-kliënteel en dat het ontvangen van zodanige kliënteel in de medische instelling de door eiser gedane berekeningen ontzenuwde, wat onderstelt dat, volgens het arrest, de ontvangsten van de privé-kliënteel en die van de Commissie van Openbare Onderstand gescheiden waren ;

Dat het middel feitelijke grondslag mist ;

Over het vijfde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 28, 30, 53, 55, paragraaf 1, van de bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen en, zonodig, 1317 tot 1324 van het Burgerlijk Wetboek ;

doordat het bestreden arrest beslist dat, om dezelfde redenen, namelijk het ontvangen van privé-kliënteel in de medische instelling, de berekening van eiser ontzenuwd wordt ;

terwijl, nu eiser in conclusie had opgeworpen dat er rekening diende gehouden te worden met de afhoudingen in beide gevallen gedaan, dit is 55 t.h. voor eiser en slechts 35 t.h. voor het vergelijkingspunt en dat alsdan : a) enerzijds zou blijken dat de ontvangsten van eiser in de medische instelling, gemiddeld over de drie belastingjaren, het dubbele bedragen van die van het vergelijkingspunt, wat wijst op veel meer prestaties en uren in de medische instelling dan bij het vergelijkingspunt, b) anderzijds zou blijken dat het totaal inkomen van eiser zoals aangegeven normaal is in vergelijking met dat van het vergelijkingspunt, de opgegeven reden (ontvangen van privé-kliënteel in de medische instelling), al is ze foutief, wel kan dienen als antwoord op de eerste gevolgtrekking gemaakt uit de gedane berekening, maar niet als antwoord op de tweede gevolgtrekking, vermits deze rekening hield met het globaal inkomen, dit is het geheel der inkomsten en niet alleen de ontvangsten uit de medische instelling ;

Overwegende dat het middel uitgaat van de verkeerde onderstelling dat de door de administratie gedane vergelijking uitsluitend rekening houdt met de ontvangsten welke eiser en de als vergelijkingspunt genomen geneesheer in een medische instelling genieten ;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en de regelmatig overgelegde stukken integendeel blijkt dat de administratie de vergelijkingsmethode enkel toegepast heeft om de honoraria voortkomende van de privé-kliënteel van eiser buiten de medische instelling te bepalen en dat zij daartoe in aanmerking genomen heeft een soortgelijke belastingplichtige die evenals eiser gedurende een gedeelte van de dag in een medische instelling werkzaam was, en de honoraria welke die belastingplichtige buiten die instelling van zijn privé-kliënteel ontving ;

Overwegende dat de afhoudingen waarvan spraak is in het middel en waarop de ganse berekening van eiser steunde, klaarblijkelijk geen verband hielden met de ontvangsten welke zowel eiser als het vergelijkingspunt buiten de medische instelling genoten ;

Dat, zo het arrest terloops gewaagt van de ontvangsten welke eiser van privé-kliënteel in de medische instelling genoot, het zulks alleen doet om de opwerping van eiser te beantwoorden volgens welke hij meer tijd dan de als vergelijkingspunt genomen geneesheer in de medische instelling doorbracht en dus minder privé-kliënteel buiten die instelling kon verzorgen ;

Overwegende dat het arrest derhalve geen ander antwoord diende te verstrekken op de conclusie en de berekeningen van eiser, welke op de door de medische instellingen gedane afhoudingen gegrond waren, en zich ertoe kon beperken te vermelden dat bovenvermelde redenen de door eiser gedane berekeningen ontzenuwden ;

Dat het middel feitelijke grondslag mist ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — De bepaling van art. 74 bis, die in het arrest besproken is, komt thans voor in art. 261 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen.

Een detail in de motieven van het arrest maakt een opmerking nodig : het is ten onrechte dat men van aanslagen spreekt, die « door de controleur » zouden gevestigd zijn. Weliswaar is het een feit, dat de tussenkomst van de controleur bij het bepalen van de grondslag van de oorspronkelijke aanslagen beslissend is. De vestiging zelf van de aanslagen, nl. de inkohiering die de rechtshandeling is waardoor de aanslag tot stand komt, ligt echter niet in de bevoegdheid van de controleur doch wel van de directeur of van de door hem gedelegeerde ambtenaar (art. 207 W.I.B.).

I.C.B.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 13 januari 1969

Voorzitter-verslaggever : M. Rutsaert.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Oorzakelijk verband. — Begrip. — Verkeer. — Fout van dader en fout van slachtoffer.

Na te hebben gewezen op een foutieve gedraging zowel van de autobestuurder (overdreven snelheid) als van de voetgangers (overtreding van art. 48-2 verkeersreglement), aldus aannemende dat het ongeval zich had voorgedaan op een plaats waar laatstgenoemden zich niet mochten bevinden, kon het hof van beroep niet beslissen, zonder zich tegen te spreken, dat de door de voetgangers begane tekortkoming niet in oorzakelijk verband stond met het ongeval.

Uit de door het arrest gedane constatering blijkt immers niet dat het ongeval zich eveneens, zonder bedoelde fout vanwege de slachtoffers, zou hebben voorgedaan.

Everaert t./ Van de Sijpe e.a.

Gelet op het bestreden arrest op 17 juni 1968 gewezen door het Hof van beroep te Gent ;

I. Wat de voorziening tegen de beslissing over de strafvordering betreft ;

Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. Wat de voorziening betreft tegen de beslissing over de tegen eiser gestelde burgerlijke vorderingen :

a) ten aanzien van de burgerlijke vorderingen andere dan die door Van de Sijpe in eigen naam ingesteld wegens de door hem opgelopen verwondingen :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 48/2 van het Wegverkeersreglement, 1382 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest na vastgesteld te hebben dat eiser door met een overdreven snelheid te rijden een onvoorzichtigheid begaan had in oorzakelijk verband

met de dood van de voetganger Hespeels Rosa en de letsels opgelopen door tweede verweerder, eveneens voetganger, en na verder vastgesteld te hebben dat beide voetgangers «na de overweg te hebben overgestoken, op de eigenlijke rijbaan (waar het ongeval zich voordeed) zijn blijven stappen, in stede van op de gelijkgrondse kasseiberm of althans op de tussen deze beide gelegen betonstrook te gaan, zoals zij krachtens artikel 48/2 van de Wegcode hadden moeten doen», beslist heeft dat «dergelijke tekortkoming» van de voetgangers, «in de gegeven omstandigheden niet in oorzakelijk verband staat met het kwestieus ongeval, dat uitsluitend teruggaat op de foutieve rijwijze van eiser, in dier voege dat hij de algehele verantwoordelijkheid van het ongeval dient te dragen en mitsdien de ganse schade moet vergoeden, welke door de vier burgerlijke partijen ondergaan werd»,

terwijl het intrinsiek tegenstrijdig was enerzijds vast te stellen dat het ongeval zich voorgedaan had op een rijbaan waarop de voetgangers niet mochten stappen zonder een fout en zelfs een overtreding te begaan en anderzijds te beslissen dat deze fout en overtreding zonder oorzakelijk verband stonden met het ongeval, zodat minstens uit de motivering van het bestreden arrest onmogelijk kan afgeleid worden dat het ongeval zich zou voorgedaan hebben indien gezegde fout niet begaan geweest was en nog minder dat de omvang van de schade dezelfde zou geweest zijn, en dat het bestreden arrest niet wettelijk gemotiveerd is, minstens voor wat betreft de beslissing nopens de algehele verantwoordelijkheid van eiser :

Overwegende dat het arrest vaststelt enerzijds dat indien eiser met een matige snelheid en behoorlijke oplettendheid gereden had, hij de voetgangers had kunnen vermijden en, dat alles erop wijst dat deze laatsten hun weg normaal vervolgden op de rechterzijde van de rijbaan waar zij op een voldoende afstand goed zichtbaar waren, en anderzijds, dat de voetgangers, na de overweg te hebben overgestoken, op de eigenlijke rijbaan zijn blijven stappen in plaats van op de gelijkgrondse tussenberm of althans op de tussen beide gelegen betonstrook te gaan, zoals zij krachtens artikel 48/2 van het Wegverkeersreglement hadden moeten doen ;

Overwegende dat na op een foutieve gedraging zowel van eiser als van de voetgangers te hebben gewezen, aldus aannemende dat het ongeval zich had voorgedaan op een plaats waar laatstgenoemden zich niet mochten bevinden, het hof van beroep niet kon beslissen, zonder zich tegen te spreken, dat de door de voetgangers begane tekortkoming niet in oorzakelijk verband stond met het ongeval ; dat immers uit de door het arrest gedane constatering niet blijkt dat het ongeval zich eveneens, zonder bedoelde fout vanwege de slachtoffers, zou hebben voorgedaan ;

Dat het middel gegrond is ;

b) ten aanzien van de burgerlijke vordering door Van de Sijpe in eigen naam ingesteld wegens de door hem opgelopen verwondingen :

Overwegende dat eiser afstand gedaan heeft van zijn beroep in cassatie ;

Doch overwegende dat de vernietiging van de definitieve beslissing over de andere burgerlijke vorderingen de vernietiging medebrengt van de niet definitieve beslissingen, die gewezen werden op de burgerlijke vordering van Van de Sijpe in eigen naam en die op dezelfde onwettige reden steunen, al heeft eiser, zonder in laatstbedoelde beslissingen te berusten, afstand gedaan van de desbetreffend door hem ingestelde voorziening ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening in zover zij gericht is tegen de beslissing over de strafvordering ;

Decreteert de afstand van de voorziening in zover zij gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering door verweerder Van de Sijpe ingesteld wegens de door hem persoonlijk opgelopen verwondingen ;

Vernietigt de bestreden beslissing in zover zij over de burgerlijke vorderingen en over de kosten op burgerlijk gebied uitspraak gedaan heeft ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt eiser in eigen naam in de kosten van de door hem gedane afstand van voorziening ;

Veroordeelt, verder, eiser in de helft van de overige kosten en de verweerders in de andere helft daarvan ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. - 28 maart 1969.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Hallemans.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Advocaten : Mrs. Bayaert en Van Leynseele.

Huur van handelshuizen. — Uitzetting. — Forfaitaire vergoeding klaarblijkelijk ontoereikend. — Uitspraak in billijkheid. — Elementen waarmee de rechter rekening mag houden. — Vergoeding ex æquo et bono.

Al legt de handelshuurwet geen bijzondere regels op voor het vaststellen van de hogere vergoeding die verschuldigd is ingeval het voordeel dat de verhuurder uit de uitzetting trekt dusdanig is dat de forfaitaire vergoeding klaarblijkelijk ontoereikend is, blijkt toch uit de geschiedenis van de wet dat de rechter in billijkheid uitspraak doet zodat hij, voor het bepalen van de totale uitzettingsvergoeding, rekening mocht houden met het voordeel door de verhuurders uit de uitzetting getrokken, wat in die totale vergoeding begrepen is, maar ook met alle andere elementen van de zaak die van die aard zijn dat ze het bedrag van de vergoeding beïnvloeden, elementen die de wetgever eveneens in acht genomen heeft om de forfaitaire vergoeding te bepalen. De rechter kon aldus, bij gebrek aan nauwkeurige elementen, het bedrag van de vergoeding ex æquo et bono vaststellen.

Taverne e.a. t./Seghers e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 29 juni 1966 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper ;

1. Wat betreft de voorziening gericht tegen de verwerende echtgenoten :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 25 vervat in de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds, meer bepaald lid 10 van gezegd artikel 25, zoals gewijzigd bij artikel 1, 7°, van de wet van 29 juni 1955 ;

doordat het bestreden vonnis, ofschoon de eisers in hun eerste conclusie in hoger beroep hadden gesteld dat, rekening houdende met het voordeel dat de verweerders uit de uitzetting trekken, de uitzettingsvergoeding op 1.030.575

frank dient geschat te worden, beslist dat die vergoeding ex aequo et bono op 500.000 frank dient gebracht te worden, zulks om de reden dat, nu de vordering van de eisers vooral steunt op de door de uitgezette exploitant gemaakte klandizie, hoofdelement van het handelsfonds, rekening diende te worden gehouden niet alleen met het feit dat de verweerders minstens voor 50 ten honderd aan het maken en opvoeren van deze klandizie hadden meegewerkt, maar ook met de zeer gematigde huur, alsmede met het feit dat de eisers 45 dagen meer dan contractueel was bepaald van het verhuurde goed zouden kunnen genieten;

terwijl, overeenkomstig lid 10 van het hoger vermeld artikel 25, de enige factor waarmee de rechter rekening dient te houden bij het bepalen van de door gezegde wetsbepaling bedoelde uitzettingsvergoeding, het voordeel is dat de verhuurder uit de uitzetting trekt;

en terwijl de bewoordingen van het vonnis het niet mogelijk maken te weten of de rechter de andere door het vonnis ingeroepen en hoger vermelde factoren beschouwd heeft als omstandigheden die 't voordeel verminderen dat de verweerders uit de uitzetting trekken, ofwel die andere factoren heeft beschouwd als omstandigheden die van die aard zijn dat zij, om redenen van billijkheid de aan de eisers toe te kennen uitzettingsvergoeding moeten verminderen, zodat het niet mogelijk is voor het Hof na te gaan op welke juridische beginselen de bekritiseerde beslissing rust, waaruit volgt dat het vonnis niet overeenkomstig de vereisten van artikel 97 van de Grondwet gemotiveerd is:

Overwegende dat het vonnis, tot bepaling van de uitzettingsvergoeding, verklaart toepassing te doen van artikel 25, 2°, vervat in de wet van 30 april 1951, zodat die vergoeding forfaitair zou dienen bepaald te worden op tweemaal 187.500 frank of 375.000 frank, maar dat het er onmiddellijk aan toevoegt dat lid 10 van gezegd artikel de rechter de mogelijkheid biedt de vergoeding hoger te stellen;

Overwegende dat de rechter verder beslist dat de som van 1.030.575 frank, gevorderd als uitzettingsvergoeding door de eerste twee eisers, overdreven is daar ze vooral steunt op de door de uitgezette exploitant gemaakte klandizie, hoofdelement van het handelsfonds, terwijl tengevolge van een reeks initiatieven van de verhuurders die klandizie met minstens 50 ten honderd opgevoerd werd; dat hij, vervolgens, de totale uitzettingsvergoeding ex-aequo et bono vaststelt op 500.000 frank, vaststelling waarbij hij verklaart rekening te hebben gehouden met de gematigde huur en met het feit dat de huurders een verlenging van 45 dagen hebben bekomen gedurende welke ze verder van de opbrengst van de exploitatie genieten;

Overwegende dat de rechter aldus impliciet beslist dat de verhuurders uit de uitzetting een voordeel hebben getrokken dat van zulke aard is dat de forfaitaire vergoeding, die gelijk is aan twee jaar huur en die in principe het voordeel door de verhuurder uit de uitzetting getrokken begrijpt, klaarblijkelijk ontoereikend is;

Overwegende dat indien de wet geen bijzondere regels oplegt voor het vaststellen van de hogere vergoeding die verschuldigd is in geval het voordeel dat de verhuurder uit de uitzetting trekt dusdanig is dat de forfaitaire vergoeding klaarblijkelijk ontoereikend is, nochtans uit de parlementaire voorbereiding van de wet blijkt dat de rechter in billijkheid uitspraak doet zodat hij, voor het bepalen van de totale uitzettingsvergoeding, rekening mocht houden niet alleen met het voordeel door de verhuurders uit de uitzetting getrokken, wat in die totale vergoeding begrepen is, maar ook met alle andere elementen van de zaak die van die aard zijn dat ze het bedrag van de vergoeding beïnvloeden, elementen die de wetgever eveneens in acht heeft genomen om de forfaitaire ver-

goeding te bepalen; dat de rechter aldus, bij gebrek aan nauwkeurige elementen, het bedrag van de vergoeding ex aequo et bono kon vaststellen;

Overwegende dat de rechter dus niet alleen op passende wijze de beginselen aanduidt waarop zijn beslissing rust, maar deze ook wettelijk rechtvaardigt;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

II. Wat betreft de eis tot bindendverklaring van het arrest door de eiseres tegen de vennootschap « Brouwerij van Haacht » ingesteld:

Overwegende dat nu de voorziening verworpen wordt, die eis van belang ontbloomt wordt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening en de eis tot bindendverklaring van het arrest;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

3e Kamer. — 17 mei 1969.

Voorzitter: M. Van Malleghem.
Raadsheren: MM. Moerenhout en Dujardin.
Adv. gen.: M. Bonte.
Advocaten: Mrs. Arnou en Brondel.

Dading. — Gesloten door voogdes voor minderjarige. — Art. 467 B.W. — Nietigheid.

De agent van een Verzekeringsmaatschappij had de moeder-voogdes van het slachtoffer een verklaring laten ondertekenen dat zij akkoord was met een bepaalde vergoeding en afstand deed van elke verdere vordering.

De moeder-voogdes beweerde dat haar goede trouw door de agent van de verzekering verschalkt werd en vroeg als burgerlijke partij een meer uitgebreide schadevergoeding.

In eerste aanleg werd de burgerlijke partij volledig afgewezen.

Het Hof hervormt het vonnis en verklaart de dading nietig om reden de formaliteiten van art. 467 B.W. niet werden nageleefd.

De dading wordt enkel geldig verklaard voor wat betreft de schade geleden door de moeder persoonlijk. Voor de minderjarige wordt de vordering van de burgerlijke partij principiële aanvaard.

De Clerck t./ Niess en N.V. Phytosan.

Overwegende dat de eiseres, handelende in eigen naam en als wettige voogdes, beheerster over de goederen van haar minderjarige zoon Depoorter Rudolf, geboren op 10 juni 1950, tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis van de correctionele rechtbank te Brugge dd. 7 juni 1968, dat haar eis afwees als zijnde onontvankelijk.

Overwegende dat de verweerder Niess Guido overleden is op 31.10.1968;

Overwegende dat zijn weduwe De Leersnijder Yvonne, handelende in eigen naam en als voogdes, beheerster der goederen van haar minderjarige kinderen Niess Marlene, Niess Geert en Niess Inge, als erfgenamen van Niess Guido het geding verklaart te hernemen hangend tussen Niess Guido en de eiseres De Clerck Elisabeth;

Overwegende dat het voormeld vonnis, dat op strafrechtelijk gebied kracht van gewijsde heeft verkregen, Niess Guido schuldig verklaarde om te Brugge op 30 april

1967, bij gebrek aan voorzorg of vooruitzicht, onopzettelijk verwondingen te hebben toegebracht aan Depoorter Rudolf en de N.V. Phytosan burgerlijk aansprakelijk verklaarde voor de veroordeling tot de kosten uitgesproken ten laste van haar aangestelde Niess Guido ;

Overwegende dat de vordering van de burgerlijke partij, De Clerck Elisabeth, strekkende tot de solidaire veroordeling van Niess Guido en de N.V. Phytosan tot een betaling van een provisie van 20.000 fr. aan de eiseres in eigen naam en tot een provisie van 50.000 fr. aan de eiseres als voogdes over Derpoorter Rudolf, alsmede tot aanstelling van een geneesheer-deskundige, alvorens de schade van de eiseres in haar twee hoedanigheden vast te stellen, afgewezen werd omdat eiseres op 18 november 1967 tegenover de verzekeringsmaatschappij van de verweerders, bij transactionele schaderegeling, zich tevreden verklaarde met een vergoeding van 11.000 fr. ;

Overwegende dat eiseres voorhoudt dat haar goede trouw werd verschalkt daar ze in de mening was dat het voormeld bedrag enkel de schade aan de bromfiets en de klederen van haar zoon alsmede de opleg voor zijn werkverlet dekte ;

Overwegende dat ze ook de nietigheid inroept van de gesloten dading ;

Overwegende dat, naar luidt van art. 467 burgerlijk wetboek, de voogd, in naam van de minderjarige geen dadingen mag aangaan dan met machtiging van de familieraad en op gunstig advies van drie rechtsgeleerden ; dat de dading bovendien slechts geldig is voor zover zij gehomologeerd wordt door de rechtbank van eerste aanleg ;

Overwegende dt in casu niet betwist wordt dat deze voorwaarden niet vervuld werden ;

Overwegende dat de kwestieuze dading wel gesloten werd in naam van de minderjarige ; dat ze derhalve hem niet geldig kan tegengeworpen worden ;

Overwegende dat eiseres aanhaalt dat de toestand van het slachtoffer nog niet geconsolideerd is en dat het slachtoffer blijft manken ingevolge het ongeval van 30 april 1967 ;

Overwegende dat uit het aan de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten door de verweerders uitbetaald bedrag (7.586 fr) wegens medische behandeling blijkt dat het ongeval aan het slachtoffer ernstige letsels veroorzaakte ; dat het ook vaststaat dat het in de kliniek Minnewater te Brugge opgenomen werd ;

Overwegende dat de bewering van de eiseres derhalve niet van iedere grond is ontbloot ; dat er termen zijn om een deskundige aan te stellen met de hierna bepaalde opdracht ;

Overwegende dat er aan eiseres qualitate qua een provisie van 1 fr. dient te worden toegekend, terwijl haar eis in eigen naam ongegrond voorkomt daar de schade die zij persoonlijk geleden heeft reeds vergoed werd ;

*Om deze redenen,
het Hof, rechtdoende op tegenspraak,*

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935, art. 211 van het wetboek van strafvordering, art. 1382 van het burgerlijk wetboek ; alle wetsbepalingen door de Heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Geeft akte aan De Leersnyder Yvonne, handelend in eigen naam en als voogdes van haar minderjarige kinderen Niess Marlene, Niess Geert en Niess Inge dat ze het geding herneemt ingesteld door De Clerck Elisabeth, in eigen naam en als voogdes van Derpoorten Rudolf, tegen Niess Guido, overleden op 31-10-1968 ;

Ontvangt het hoger beroep van de eiseres en er over beslissende ;

Doet het bestreden vonnis te niet waar het de eis van de burgerlijke partij afgewezen heeft als zijnde niet ontvankelijk.

Trekt de zaak tot zich ; verklaart de eis van De Clerck Elisabeth in eigen naam ongegrond ;

Alvorens uitspraak te doen nopens haar vordering ingesteld als voogdes over Derpoortere Rudolf, veroordeelt de verweerders solidaire haar een voorschot van één frank te betalen en benoemt als deskundige de heer P. Deslypere, geneesheer te Brugge, Groenerei 12, met opdracht, na voorafgaandelijk schriftelijk de wettelijke eed te hebben afgelegd, het slachtoffer Derpoortere Rudolf te onderzoeken en in een met redenen omkleed verslag dezes toestand te beschrijven, te zeggen of deze toestand het gevolg is van het ongeval van 30 april 1967, de gevolgen van dit ongeval voor de voornoemde te bepalen, namelijk de graad en de duur van de tijdelijke werkonbekwaamheid en de graad van de gebeurlijke bestendige invaliditeit, met inachtneming van het beroep van het slachtoffer.

Om na de nederlegging van het verslag door de partijen te worden geconcludeerd en door het Hof te worden beslist als naar recht.

Behoudt de beslissing omtrent de kosten voor.

Verklaart het onderhavig arrest uitvoerbaar bij voorraad, spijs elk verhaal en zonder borg.

Verdaagt de zaak sine die tot verdere behandeling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 26 juni 1969.

Voorzitter : M. Van Camp.

Rechters : M.M. Hernould en Groetaers.

Openbaar ministerie : M. Lens.

Advocaten : Mrs. Goffin, Le Paige en Verhaaren.

1. Verjaring. — Vordering tegen geldigheid van echtscheiding.
2. Echtscheiding. — Tussen Belgen in het buitenland. — Op grond van overspel van de man. — Niet geldig in België.
3. Verjaring. — Schorsing. — Tussen echtgenoten.
4. Huwelijksvermogensstelsels. — Verdeling van de gemeenschap vóór de ontbinding. — Nietig.
5. Schenkingen. — Herroeping. — Betwisting na overlijden. — Op grond van krankzinnigheid.
6. Schenkingen. — Vermomd onder de vorm van een nietige verdeling. — Nietig.
7. Huwelijksvermogensstelsels. — Legaat van goed van de gemeenschap door de vrouw.
8. Erfenis. — Inbreng en teruggave. — Onderscheid.

1. De extrapatrimoniale vordering tegen de rechtsgeldigheid van een echtscheiding is niet voor verjaring vatbaar.

2. Een vreemd vonnis waarbij de echtscheiding tussen Belgen wordt uitgesproken op grond van overspel van de man, zonder meer, — grond die de Belgische wet niet kent —, is strijdig met de Belgische internationale openbare orde en is niet rechtsgeldig in België.

De wet van 27 juni 1960 heeft geen incidentie op het karakter van de Belgische internationale openbare orde van het in art. 3 lid 3 B.W. formeel uitgedrukte beginsel.

3. De verjaring van de patrimoniale vorderingen tussen echtgenoten wordt geschorst tijdens het huwelijk, tot de datum van de ontbinding van het huwelijk.

4. Krachtens art. 1395 B.W. is iedere verdeling van de huwelijksgemeenschap vóór de ontbinding van de gemeenschap, nietig.

5. Zowel de herroeping van de schenking als de schenking zelf kan na de dood van de schenker betwist worden op grond van krankzinnigheid van de schenker.

6. Een onder de vorm van een nietige verdeling vermomde

schenking is nietig wegens de nietigheid van de openlijke akte van verdeling zelf.

7. *De in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw kan bij testament beschikken over een welbepaald goed van de gemeenschap, mits dit bepaalde goed bij de verdeling van de gemeenschap in haar deel valt.*
8. *De begrippen « inbreng » en « teruggave » zijn niet gelijkwaardig. Er kan geen inbreng gevorderd worden van goederen waarop de bezitter ervan geen recht van erfgenaam of van begiftigde heeft. Het bezit zonder recht of titel wordt gesanctioneerd door teruggave op revindicatie.*

Govaerts t./ Govaerts.

.....
Feiten:

Overwegende dat uit een eerste huwelijk van de heer Dominique Govaerts met mevrouw Petronella Deferm, twee kinderen, met naam Victor en Marcelle Govaerts geboren werden, respectievelijk op 5 november 1904 en 17 september 1910;

Overwegende dat na het overlijden van mevrouw Petronella Deferm op 12 maart 1915, de heer Dominique Govaerts op 7 september 1915 zonder huwelijkscontract een tweede huwelijk afsloot met mevrouw Marie Moortgat, waaruit op 26 april 1920 Jean Govaerts geboren werd;

Overwegende dat de echtgenoten Govaerts-Moortgat, wonende te Antwerpen Van Schoonbekestraat 139, zich beiden op 15 februari 1937 lieten afschrijven uit de bevolkingsboeken te Antwerpen voor Rotterdam (Nederland); dat te Rotterdam geen spoor van een inschrijving gevonden werd;

Overwegende dat mevrouw Marie Moortgat de volgende dag, zijnde op 16 februari 1937 een vordering tot echtscheiding aanhangig maakte bij de arrondissementsrechtbank te Rotterdam; dat deze vordering bij verstekvonnis van 15 maart 1937 ingewilligd werd op grond van overspel door de heer Dominique Govaerts; dat dit vonnis op 22 april 1937 overgeschreven werd in de registers van de burgerlijke stand te 's Gravenhage;

Overwegende dat Dominique Govaerts en Marie Moortgat in feite bleven samenwonen aan de Van Schoonbekestraat 139 te Antwerpen, waar ze opnieuw werden ingeschreven, zij op 5 mei 1937 — of op de dag volgend op de datum van navermelde akte van verdeling — en hij op 2 juni 1937; dat ze vanaf 13 december 1937 samen overgeschreven werden naar de Meir 105, waar zij ingeschreven bleven, zij tot haar overlijden op 21 maart 1964, hij tot 1 oktober 1964;

Overwegende dat hun huwelijksgemeenschap verdeeld werd bij akte van het ambt van notaris C. Gevers te Antwerpen op 4 mei 1937; dat aan mevrouw Marie Moortgat de volle eigendom van het huis Van Schoonbekestraat 139 werd toebedeeld; dat zij bovendien de naakte eigendom bekam van een handelshuis, Meir 123, waarvan het vruchtgebruik aan de heer Dominique Govaerts toebedeeld werd; dat deze akte als verblijfplaats van beiden vermeldt: Hoogstraat 17 Rotterdam;

Overwegende dat na de verkoop van het huis Van Schoonbekestraat 139, mevrouw Marie Moortgat op 26 augustus 1937 een huis aan de Meir 105, en op 5 maart 1947 een huis aan de Van Maerlantstraat 21 te Antwerpen aankocht;

Overwegende dat het handelshuis Meir 123 op 24 oktober 1961 door de heer Dominique Govaerts en Mevrouw Marie Moortgat, respectievelijk als vruchtgebruiker en naakte eigenares, verkocht werd aan de Regie van Telegraaf en Telefoon, in ruil voor een winkel in een door de RTT nieuw op te richten gebouw aan dit adres;

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts bij akte van het ambt van notaris C. Sluyts te Antwerpen op 26 februari 1964, of tien dagen vóór navermeld testament van mevrouw Marie Moortgat, verzaakte aan zijn vruchtgebruik op deze winkel;

Overwegende dat Mw. Marie Moortgat bij haar testament van 7 maart 1964

a) Jean Govaerts aanstelde tot haar algemeen legataris, met last b) een dagelijkse rente van 300 fr. uit te keren aan de heer Dominique Govaerts, en

c) het vruchtgebruik van de winkel Meir 123 uit te keren aan

Luciana Moortgat voor 2/7

Louisa John, voor 2/7

Raymond Moortgat voor 1/7

Suzanne Duces voor 1/7

Victor Govaerts voor 1/7

met beding van aangroei ten voordele van de langstlevende onder hen;

Overwegende dat na het overlijden van mevrouw Marie Moortgat op 21 maart 1964, de heer Dominique Govaerts, welke totdan toe in het huis Meir 105 had verbleven, op 26 maart 1964 zijn intrek nam in de « Residentie Cols » (St. Carolusgesticht) Lange Nieuwstraat te Antwerpen, om in het jaar 1966 te verhuizen naar het adres van Victor en Marcelle Govaerts te Brussel, Zuiderlaan 57;

Overwegende dat hij bij zijn testament verleden door het ambt van notaris Sluyts te Antwerpen op 26 mei 1967, een schuld bekende van 500.000 fr. à 4%, aan zijn dochter Marcelle Govaerts, en het saldo van zijn nalatenschap bestemde voor ¼ aan Jean Govaerts en voor ¾ aan Victor en Marcelle Govaerts samen;

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts overleed op 13 december 1967;

Rechtspleging en voorwerp van de vorderingen.

A.R. 8.275

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts bij exploit van 13 maart 1967 Jean Govaerts dagvaardde ten einde:

— te horen zeggen voor recht dat het vonnis van echtscheiding op 15 maart 1937 door de arrondissementsrechtbank te Rotterdam gevelde, in strijd is met de openbare orde en geen gevolg kan hebben in België, en;

— dat de verdeling van de gemeenschap Govaerts-Moortgat bij akte van 4 mei 1937 nietig is, minstens nietig moet verklaard worden;

— hem akte te horen verlenen dat hij alle schenkingen intrekt die zouden blijken uit bovenvermelde akte;

— de vereffening en verdeling te horen bevelen van de gemeenschap Govaerts-Moortgat, en van de nalatenschap van Marie Moortgat, met, ingeval van ondeelbaarheid in natura, de openbare verkoping van de onroerende goederen afhangende van deze gemeenschap, zijnde:

— een huis, Van Maerlantstraat 21,

— een huis, Meir 105 en

— een winkel, Meir 123 te Antwerpen;

— te horen zeggen voor recht dat de rechten welke Jean Govaerts op deze onroerende goederen zou laten gelden, in zover die rechten deze van mevrouw Marie Moortgat in de gemeenschap zouden overtreffen, nietig zijn, minstens nietig dienen verklaard te worden;

A.R. 10.099

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts bij exploit van 22, 23 en 23 augustus 1967

Jean Govaerts
de echtelieden Bosch-Moortgat
Louisa John

Raymond Moortgat
de echtgenoten Sampers-Duces en
Victor Govaerts dagvaardde, ten einde :

voorlopig

— te horen zeggen dat, voorlopig totdat ten gronde beslist wordt, de huurgelden van de winkel te Antwerpen, Meir 123 voortaan in handen van notaris C. Sluyts zullen geblokkeerd worden.

— te horen zeggen dat gedaagden de in die zin gegeven instructies niet zullen mogen intrekken totdat er ten gronde beslist wordt ;

ten gronde :

— gedaagden het op dagvaarding van 13 maart 1967 (A.R. 8.275) te vellen vonnis gemeen- en tegenstelbaar te horen verklaren ;

— te horen zeggen dat hun ongeldig een vruchtgebruik vermaakt werd op de winkel Meir 123, en dat dit vruchtgebruik wordt te niet gedaan ;

— hen te veroordelen tot teruggave aan de onverdeeldheid van de sommen die zij na 13 maart 1967 in hoedanigheid van vruchtgebruikers geïnd hebben ;

Overwegende dat dit geding, na het overlijden van de heer Dominique Govaerts hernomen werd door Victor Govaerts en Marcelle Govaerts, bij exploit betekend op 24 januari 1968 ;

Overwegende dat Jean Govaerts bij tegeneis vordert, voor recht te zeggen dat het notarieel testament van wijlen Dominique Govaerts dd° 26 mei 1967 volledig nietig is wegens gebrek aan vrije wil en verstandelijke vermogens ;

A.R. 12.638

Overwegende dat het exploit van gedingherneming-dagvaarding van 24 januari 1968 ten verzoeken van Victor en Marcelle Govaerts substantieel strekt tot dezelfde doeleinden als deze van de dagvaarding van 13 maart 1967 (AR 8.275), en bovendien, gedaagde Jean Govaerts

— te horen zeggen voor recht dat buiten de reeds geciteerde onroerende goeden, eveneens deel uitmaken van de gemeenschap : een onroerend goed te Antwerpen, Van Schoonhovestraat 45, en roerende goederen waaronder deze die in bezit zijn van gedaagde ; en dat er eveneens zal worden overgegaan tot de openbare verkoping daarvan ;

— te horen zeggen voor recht dat de rechten welke Jean Govaerts op deze roerende en onroerende goederen zou laten gelden, in zover die rechten deze van Mevrouw Marie Moortgat in de gemeenschap zouden overtreffen, nietig zijn, minstens nietig dienen verklaard te worden ;

— de vereffening en verdeling te horen bevelen ook van de nalatenschap van de heer Dominique Govaerts ;

A.R. 13.438

Overwegende dat Jean Govaerts bij exploit van 21-22 maart 1968 de echtgenoten Bosch-Moortgat

Louisa John

Raymond Moortgat

de echtgenoten Sampers-Duces en

Victor Govaerts

liet dagvaarden ten einde, voor het geval de rechtbank recht zou doen op de eisen van de drie eerste dagvaardingen, voor recht te zeggen dat zowel wegens dwaling als bij gebrek aan de gestelde voorwaarden en bij toepassing van art. 1042 BW, het legaat van vruchtgebruik van de winkel Meir 123 door Marie Moortgat bedongen in haar testament van 7 maart 1964, nietig en zonder uitwerking

is ; dat deze verweerders derhalve gehouden zijn alle bedragen die zij sinds het overlijden van Marie Moortgat ten titel van vruchtgebruik hebben ontvangen, terug in die nalatenschap, zoniet in de gemeenschap Govaerts-Moortgat te storten ;

Overwegende dat van de vorderingen A.R. 8.275, 12.638 en 10.099 melding gemaakt werd in rand van de overschrijving deel 1911 nr. 22, deel 1945 nr. 31, deel 2535 nr. 27, deel 3637 nr. 16, deel 2077 nr. 7 en deel 4003 nr. 16 bij het eerste hypoteekkantoor te Antwerpen ;

Overwegende dat uit bovenstaande gegevens blijkt dat deze verschillende vorderingen verknocht zijn en in het belang van een goede rechtsbedeling moeten samengevoegd worden ;

Waarde van de dagvaardingen van 13 maart 1967 en 22-23 augustus 1967.

Overwegende dat niet meer kan besloten worden tot de nietigheid van de inleidende dagvaardingen van 13 maart 1967 en van 22-23 augustus 1967 als zodanig, wegens het beweerd gebrek aan verstandelijke vermogens van de heer Dominique Govaerts ;

Overwegende dat de rechtsgeldigheid van een akte moet aanvaard worden tot zolang zij niet betwist wordt (De Page dl I nr. 96) ;

Overwegende dat na iemands dood de door hem verrichte handelingen — andere dan schenkingen of testamenten (De Page dl II nr. 364) — niet kunnen betwist worden op grond van krankzinnigheid, dan voor zover de onbekwaamverklaring was uitgesproken of gevorderd vóór zijn overlijden, of voor zover hij in een gesticht opgesloten — of ten huize afgezonderd was (art. 34 van de wet van 18 juni 1850 gew. Wet 7 april 1964 — De Page dl II nr. 374), tenzij het bewijs van krankzinnigheid uit de betwiste handeling voortvloeit (art. 504 BW) ;

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts overleden is op 13 december 1967 ;

Overwegende dat vóór diens overlijden niet besloten werd tot de nietigheid van de dagvaardingen wegens krankzinnigheid, noch dat zijn onbekwaamverklaring gevorderd of uitgesproken — noch dat hij in een gesticht opgesloten of ten huize afgezonderd was ; dat de akten waarvan de nietigverklaring beoogd wordt, onder voorbehoud van de hierna besproken herroeping van schenking, geen schenkingen of testamenten zijn en dat de betwiste handelingen zelf, geen bewijs van krankzinnigheid insluiten ;

Overwegende dat een vraag tot nietigverklaring van de dagvaardingen van 13 maart 1967 en 22-23 augustus 1967 als zodanig, doch behoudens de erin voorkomende herroeping van schenking, derhalve niet zou kunnen ontvangen worden (De Page dl II nr. 364 voetnota 8) ; dat deze akten en hun herneming dan ook, mits gesteld voorbehoud, als rechtsgeldig moeten aanvaard worden ;

Rechtsgeldigheid van het Nederlands vonnis van 15 maart 1937.

Overwegende dat de rechtsgeldigheid van het vonnis van de arrondissementsrechtbank te Rotterdam van 15 maart 1937, waarbij de echtscheiding tussen de echtgenoten Dominique Govaerts en Marie Moortgat ten laste van eerstgenoemde wegens overspel werd uitgesproken, betwist wordt om zijn tegenstrijdigheid met de Belgische openbare orde, o.m. doordat het, in strijd met art. 3 en 230 BW, zich steunende op een grond welke naar Belgisch recht, geen grond tot echtscheiding uitmaakt ;

Verjaring :

Overwegende dat de extrapatrimoniale vordering tegen

de rechtsgeldigheid van een echtscheiding niet voor verjaring vatbaar is (Ber. Brussel 14-12-1959 Pas. II 194; Cass. 8-1-1960 Bull. Arr. Cass. 1960 blz. 509 - Contra De Page dl I nr. 904);

Ten gronde :

Overwegende dat partijen het erover eens zijn dat het ingeroepen begrip van « Belgische openbare orde » ter zake moet verstaan worden als van « Belgische internationale openbare orde »;

Overwegende dat het Belgisch-Nederlands verdrag van 28 maart 1925 (Wet van 16 augustus 1926) de mogelijkheid van deze betwisting openlaat (art. 11/1 - 1°);

Overwegende dat volgens art. 3 al 3 BW, de wetten betreffende de staat van de personen, toepasselijk zijn op de Belgen, ook wanneer zij in het buitenland verblijven;

Overwegende dat de echtscheiding de staat van personen betreft;

Overwegende dat het eerste hoofdstuk van titel VI, eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, houdende « Gronden tot echtscheiding », het overspel van de man zonder meer, niet als grond tot echtscheiding kent;

Overwegende dat algemeen aanvaard werd dat een vreemd vonnis waarbij de echtscheiding tussen Belgen uitgesproken wordt op gronden welke niet door het Belgisch Burgerlijk wetboek erkend zijn, strijdig is met de Belgische internationale openbare orde (Cass. 4. X. 1956, Pas 1957 I 88);

Overwegende dat weliswaar niet vereist is dat de vreemde formulering van de echtscheidingsgrond vormelijk zou overeenstemmen met de bewoordingen van de Belgische wet, doch dat dan als voorwaarde gesteld is dat de motivering van het vreemde vonnis zelf toelaat na te gaan of de feiten, anders gekwalificeerd, als een naar Belgisch recht voldoende grond kunnen gelden (Cass. 4.X.1956 loc. cit. implic., Gent 31-3-1960 Pas. 1961 II 120; Spanoghe & Bouckart T.P.R. 1966 blz. 449);

Overwegende dat de tekst van het voorgelegde vonnis dit onderzoek niet toelaat; dat het vonnis in dit opzicht enkel overweegt « dat eiseres na verkregen verlof, heeft ingesteld een vordering strekkende tot echtscheiding op grond van overspel... dat de vordering niet onrechtmatig of ongegrond is voorgekomen »;

Overwegende dat dit vonnis ook wel overweegt « dat op grond van de bepalingen van de Belgische wet het verhoor bedoeld door art. 284 van het Burgerlijk Wetboek achterwege kan blijven », doch dat hierin niet méér dan een aanhaling van de Belgische wet, — ten opzichte van het bij art. 284 van het Nederlands burgerlijk wetboek ingerichte verhoor na echtscheiding —, en geen toepassing van de Belgische wet op de gronden van echtscheiding, kan gezien worden;

Overwegende dat de Wet van 27 juni 1960 de tekst van art. 3 BW onaangeroerd heeft gelaten;

Overwegende dat een wetsbepaling slechts gewijzigd wordt in de mate van haar wijziging;

Overwegende dat, — waar de tekst van art. 3 al 3 BW in België bij reflectie werd aangewend ten opzichte van de vreemdelingen in België — art. 3 van de Wet van 27 juni 1960 in zake echtscheiding uitsluitend deze laatste aanwending noodzakelijk wijzigt, doch het beginsel van de toepasselijkheid van de Belgische wet op de Belgen in het buitenland niet noodzakelijk aanraakt;

Overwegende dat de Wet van 27 juni 1960 van uitzonderingsrecht is; dat, waar zij als zodanig slechts de gezegde aanwending van art. 3 al 3 BW ten opzichte van de vreemdelingen in België wijzigt en de gemeenschappelijke regel betreffende de Belgen in het buitenland liet bestaan, het niet aan de rechterlijke macht behoort de grens tussen gemeenrecht en uitzonderingsrecht te verschuiven (Spanoghe & Bouckaert op. cit. blz. 446);

Overwegende dat men terecht zou kunnen wijzen op het onlogisch karakter van de verplichting voor de vreemde rechter tot toepassing van de Belgische wet op de echtscheiding tussen Belgen, dan wanneer de Belgische wetgever zijn eigen wet op dit gebied oplegt aan de vreemdelingen in België;

Overwegende dat echter een wens naar een billijke oplossing hieraan — door inzake echtscheidingsgronden afstand te doen van het karakter van internationale openbare orde van de beschikkingen van art. 3 al 3 BW ten opzichte van Belgen in het buitenland — alleen niet volstaat om te besluiten dat de wetgever deze afstand in werkelijkheid heeft gedaan;

Overwegende dat, zo het waar is dat de wetgever de inbreuk door de wet van 27 juni 1960 op de « principen » van art. 3 BW erkende (Orban Parl. Handelingen Senaat Zittijd 1958-59 Besprekingen en aanneming. Zittijd 18 maart 1959), hierdoor blijkbaar enkel de aanwending van het beginsel van art. 3 al 3 BW op de vreemdelingen in België bedoeld wordt, terwijl zijn toepassing op de Belgen in het buitenland onbesproken bleef, daar als hoofddoel van de wet van 1960 enkel in zake toelaatbaarheid van de echtscheiding « een oplossing voorgesteld werd voor regeling van wetsconflicten in zake de echtscheiding tussen twee echtgenoten waarvan de ene Belg is en de andere onderdaan van een staat waar het instituut van de echtscheiding niet gekend is (Parl. Stukken 348 Senaat zittijd 1957-58 Verslag 16 april 1958 Verslaggever C. De Baeck);

Overwegende anderzijds dat de wetgever zich ervan bewust was dat de op grond van de wet van 27 juni 1960 gevelde Belgische vonnissen, in het buitenland niet zullen erkend worden: « Een Italiaan die in België uit de echt gescheiden is, zal waarschijnlijk niet in zijn land bekomen dat de echtscheiding erkend wordt » (Verslag senator De Baeck); dat aldus de toepassing van een beginsel als dit vervat in art. 3 al 3 BW door de buitenlandse rechter, erkend werd; dat men zonder meerdere gegevens niet kan aanvaarden dat voor België aan een beginsel werd verzaakt dat aan het buitenland werd erkend;

Overwegende dat de rechtbank dienvolgens van oordeel is dat de Wet van 27 juni 1960 geen incidentie heeft op het karakter van Belgische internationale openbare orde van het in art. 3 al 3 BW formeel uitgedrukt beginsel;

Overwegende dat het besproken vonnis van de arrondissementsrechtbank te Rotterdam van 15 maart 1937 dan ook in België niet als rechtsgeldig kan beschouwd worden;

Patrimoniale vorderingen :

Verjaring

Overwegende dat de verjaring tussen echtgenoten geschorst wordt tijdens het huwelijk, tot de datum van zijn ontbinding (art. 2253 BW; De Page dl VII nr. 1230);

Overwegende dat het huwelijk van de heer Dominique Govaerts en mevrouw Marie Moortgat eerst ontbonden werd door het overlijden van mevrouw Marie Moortgat op 21 maart 1964;

Overwegende dat sedert deze datum, zelfs tot op heden, geen enkele ter zake dienende verjaringstermijn verstreken is;

Overwegende dat, voor zover zij handelen krachtens een eigen recht, er evenmin een nuttige bevrijdende of verkrijgende verjaringstermijn verstreken is sedert het verwerven van dit eigen recht, het vroegste op de datum van het overlijden van mevrouw Marie Moortgat op 21 maart 1964, het laatste op de datum van overlijden van de heer Dominique Govaerts op 13 december 1967;

*Ten gronde :**Verdeling van de gemeenschap op 4 mei 1937.*

Overwegende dat de wettelijke beschikkingen aangaande de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden, van openbare orde zijn (De Page dl X nr. 140) ; dat een handeling strijdig met een voorschrift van openbare orde, volstrekt nietig — en niet voor bekrachtiging vatbaar is (De Page dl I nr. 97) ;

Overwegende dat meer bepaaldelijk, krachtens art. 1395 BW, iedere verdeling van de gemeenschap vóór haar ontbinding, nietig is (De Page dl X nr. 152) ;

Overwegende dat de gemeenschap Govaerts-Moortgat op 4 mei 1937 niet rechtsgeldig ontbonden was ; dat de verdeling van deze gemeenschap op deze datum, bij akte van het ambt van notaris G. Gevers te Antwerpen, derhalve, als verdeling, nietig is ;

Verdoken schenking van 4 mei 1937.

Overwegende dat verweerders besluiten dat de akte van 4 mei 1937, « indien nietig als deling, een geldige schenking tussen echtgenoten daarstelt » ;

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts bij dagvaarding van 13 maart 1967 « in de mate dat deze akte van 14 mei 1937 als een schenking kon aanzien worden, voor zover nodig, deze schenking uitdrukkelijk » herriep ;

Overwegende dat de beschikkingen van art. 503 BW niet toepasselijk zijn op schenkingen en testamenten ; dat deze uitzondering spruit uit art. 901 BW (De Page dl II Nr. 346, dl VIII nr. 82 A en B, nr. 86 C) ;

Overwegende dat art. 901 BW ook de herroeping van schenkingen betreft (Planiol & Ripert dl V nr. 179) ;

Overwegende dat de herroeping van 13 maart 1967 derhalve na de dood van de heer Dominique Govaerts nog kan betwist worden ;

Overwegende dat, ingeval de krankzinnigheid van de heer Dominique Govaerts op de datum van de dagvaarding van 13 maart 1967 zou bewezen worden en de nietigheid van de erin voorkomende herroeping van de beweerde schenking dienvolgens zou aanvaard worden, de realiteit en de rechtsgeldigheid van die schenking zou moeten onderzocht worden ; dat, indien dit onderzoek zou leiden tot het niet-bestaan of tot de nietigheid van die beweerde schenking, het bewijs van de krankzinnigheid van de heer Dominique Govaerts terzake ondoelmattig zou worden ;

Overwegende dat het daarom past, het onderzoek naar de realiteit en/of naar de rechtsgeldigheid van de beweerde schenking, in de eerste plaats te stellen ;

Overwegende dat het niet-bestaan en/of de nietigheid van de door verweerders tegengeworpen schenking, bij wijze van exceptie mag bestreden worden ;

Overwegende dat de exceptie van nietigheid van die beweerde schenking ontsnapt aan een eigen verjaring op grond van de stelregel « Temporalia ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum » (De Page dl VII nr. 1308 B ; dl II nr. 784) ; dat de overwegingen betreffende de schorsing van de verjaring hier dan ook niet moeten herhaald worden ;

Overwegende dat het bestaan van een vermomde schenking niet bewezen is ;

Overwegende dat de poging van de heer Dominique Govaerts om — door zijn verklaring van intrekking — een gebeurlijke interpretatie door de tegenpartij en/of door de rechtbank, van de akte van 4 mei 1937 als schenking, te ondervangen, niet betekent dat hij, en na hem Victor en Marcelle Govaerts, deze interpretatie bijtreden, zeker niet dat zij deze vooropzetten ;

Overwegende dat het aan verweerders behoort, welke

zich op dergelijke interpretatie beroepen, het bewijs van de vermomde schenking te leveren ;

Overwegende dat zij niet bewijzen dat er in hoofde van de heer Dominique Govaerts een « animus donandi » ten overstaan van mevrouw Marie Moortgat bestond ; dat hun de toegang tot dit bewijs afgesneden wordt, daar zij niet redelijk kunnen voorhouden dat de heer Dominique Govaerts op 4 mei 1937 zou bezielde geweest zijn met een « animus donandi » ten opzichte van een vrouw welke in hun stelling pas op 22 april 1937 tegen hem een echtscheiding bekomen had wegens de met zoveel woorden in de besluiten van Jean Govaerts beschreven feiten (besluiten dd° 4 oktober 1968 blz. 2, feiten 3, 4, 5 en 6) en welke hij na de echtscheiding bleef bejegenen « met doodsbeldreigingen, zelfs gewapenderhand » (id. blz. 3 feit 11) ;

Overwegende ten overvloede dat, zelfs indien de akte van 4 mei 1937 toch een schenking zou vermommen, deze onder verdeling vermomde schenking in ieder geval nietig zou zijn wegens de hoger aanvaarde nietigheid van de openlijke verdelingsakte zelf (De Page dl VIII nr. 512 B) ;

Overwegende dat, de nietigverklaring van de dagvaarding van 13 maart 1967 (en gebeurlijk deze van 22-23 augustus 1967) als herroeping van schenking, zonder belang zijnde, de vraag strekkende tot deze nietigverklaring niet kan ontvangen worden ;

Gevolgen van de nietigheid van de rechtshandeling van 4 mei 1937 :

Overwegende dat de nietigheid van de akte van 4 mei 1937, zowel als verdeling dan als schenking, voor gevolg heeft dat :

- de roerende goederen en
- het huis Van Schoonbekestraat 139, met het handelshuis Meir 123 in volle eigendom in gemeenschap bleven ;
- de huizen Meir 105, Van Maerlantstraat 21, en gebeurlijk andere, bij gebrek aan bewijs van wederbelegging van eigen goederen of aankoop met eigen gelden door mevrouw Marie Moortgat, in de gemeenschap vielen zonder recht op vergoeding voor de vrouw ;
- de volle eigendom van de winkel Meir 123, in vervanging van het handelshuis Meir 123, in gemeenschap viel ;
- de volle eigendom van deze winkel in de gemeenschap is gebleven ; dat betreffende deze laatste gevolgtrekking echter de aandacht dient gewijd aan de :

Verzaking van vruchtgebruik door de heer Dominique Govaerts.

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts bij akte van het ambt van notaris C. Sluyts te Antwerpen dd° 26 februari 1964 verzaakte aan « het vruchtgebruik dat hij bezit... op de winkel, Meir 123 » ;

Overwegende dat de begunstigde van deze afstand niet bijzonder aangeduid wordt in deze akte, zodat, zelfs indien de mogelijkheid en de rechtsgeldigheid van deze afstand zou aanvaard worden, dit vruchtgebruik erdoor aangroeide aan de naakte eigendom ;

Overwegende dat niet beweerd wordt dat deze afstand een schenking vermomt ;

Overwegende dat de volle eigendom van de winkel Meir 123, adus wel degelijk in de gemeenschap bleef ;

Testament van mevrouw Marie Moortgat van 7 maart 1964.

Overwegende dat Victor en Marcelle Govaerts besluiten dat er door dit testament aan de consoorten Moortgat « ongeldig een vruchtgebruik werd vermaakt op de winkel Meir 123 » ;

Overwegende dat Jean Govaerts, voor het geval dat de rechtbank gevolg zou geven aan de eerste dagvaarding,

de nietigheid vordert van de legaten van de rente en van het vruchtgebruik, op grond van niet-ervullen van een voorwaarde, op grond van art. 1042 BW, en op grond van dwaling in hoofde van de erflater;

Overwegende dat deze eis, in zover hij strekt tot nietigverklaring van het legaat van de rente aan de heer Dominique Govaerts, kan aanzien worden als een tegenvordering; dat zij als dusdanig mag gesteld worden bij conclusie;

Overwegende dat Jean Govaerts een eigen belang heeft bij deze nietigverklaring; dat zijn vordering dienaangaande derhalve niet kan verhindert worden door deze van Victor en Marcelle Govaerts;

Overwegende — aangaande de grieven van Victor en Marcelle Govaerts — dat op grond van hoger ontwikkelde redenen, de gemeenschap Govaerts-Moortgat op het ogenblik van haar ontbinding, de volle eigendom van de winkel Meir 123 bevatte;

Overwegende dat mevrouw Moortgat gerechtigd was, bij testament te beschikken, zowel over haar aandeel in de gemeenschap, als over een welbepaald goed daarvan, mits dit bepaald goed bij de verdeling van de gemeenschap te beurt valt aan haar aandeel in de gemeenschap (De Page dl X nr. 541 dl VIII nr. 248 D);

Overwegende dat de beoordeling van de geldigheid van het legaat in dit opzicht dan ook afhankelijk zou zijn van de uitslag van de verdeling van de gemeenschap; dat deze verdeling nog niet heeft plaats gehad;

Overwegende dat vóór deze verdeling dienvolgens niet zou kunnen geoordeeld worden of/en in welke maat er aan de consoorten Moortgat « ongeldig een vruchtgebruik werd gemaakt op de winkel Meir 123 »; dat een voorafgaande verdeling van de gemeenschap zich zou opdringen;

Overwegende — aangaande de eerste en tweede gronden van nietigheid ingeroepen door Jean Govaerts —

1. dat eerst na de samenstelling van de nalatenschap van mevrouw Marie Moortgat zou kunnen uitgemaakt worden of — zoals in het testament tot voorwaarde gesteld — deze nalatenschap voldoende activa bevat om de legaten van rente en vruchtgebruik uit te keren;

2. dat het vruchtgebruik op de winkel Meir 123, alhoewel verenigd met de naakte eigendom, op het ogenblik van het testament en van het overlijden van mevrouw Marie Moortgat, in de gemeenschap bestond en mogelijk in haar nalatenschap bestaat; dat derhalve art. 1042 BW, minstens thans nog niet, geen toepassing zou vinden;

Overwegende dat, indien deze bezwaren tegen de beschikkingen van het testament van mevrouw Marie Moortgat voorlopig niet zouden kunnen weerhouden worden, de ingeroepen dwaling integendeel wel stand houdt, zodat het antwoord op deze vorige bezwaren zonder belang wordt;

Overwegende dat de door Jean Govaerts omschreven « dwaling » in rechte beter beantwoordt aan het begrip van « valse oorzaak » of « afwezigheid van oorzaak » (De Page dl VIII nrs 94 en 253);

Overwegende dat de gegevens van de zaak onloochenbaar aantonen dat de gehele handelwijze van mevrouw Marie Moortgat gedragen werd door een aangehouden opzet om het gehele patrimonium van de gemeenschap op haar, en uiteindelijk op haar zoon over te hevelen, ten nadele van de kinderen uit het eerste huwelijk van haar man;

Overwegende dat geen nader betoog vereist is om te aanvaarden dat, indien mevrouw Marie Moortgat had ingezien dat haar knoeierij mislukt was, zij het legaat aan haar zoon niet zou bezwaard hebben met de lasten welke hem praktisch zouden beroven van het genot over een overgroot deel van zijn erfdeel;

Overwegende dat burgerrechtelijk de sanctie van onwettige handelingen zich dient te beperken tot het enkel

herstel van de wettelijke verhoudingen; dat de morele afkeuring van de gedraging van mevrouw Marie Moortgat niet toelaat de ingeroepen dwaling bij een zelfs laakbare handeling te negeren, met het doel haar in haar erfgenaam het lot te beschermen dat zij aan anderen had voorbehouden;

Overwegende dat de legaten van de rente en van het vruchtgebruik dan ook nietig moeten verklaard worden wegens dwaling;

Vordering tot teruggave tegen de legatarissen van het vruchtgebruik.

Overwegende dat de legatarissen van het vruchtgebruik, zonder recht noch titel in bezit kwamen van de vruchten van de winkel Meir 123; dat zij in beginsel gehouden zijn tot de teruggave daarvan;

Overwegende dat echter het bezit te goeder trouw in hoofde van de consoorten Moortgat, en hun onwetendheid nopens de gebreken van hun titel, niet ernstig in twijfel kunnen getrokken worden (art. 549 - 550 BW);

Overwegende dat hun daaruit spruitend recht op behoud van de vervallen vruchten nochtans in de tijd beperkt is tot de datum van de dagvaarding van 22-23 augustus 1967 (De Page dl VI nr. 177);

Overwegende dat Jean Govaerts vooralsnog geen gevolgen trekt uit de nietigheid van het legaat van de rente aan de heer Dominique Govaerts, zodat de goede of de kwade trouw in diens bezit nog niet ter sprake komt;

Overwegende dat het voordeel van het bezit te goeder trouw insgelijks aan Victor Govaerts moet toegekend worden; dat het inderdaad niet bewezen is dat hij vóór de datum waarop hij zijn vader in diens dagvaarding van 13 maart 1967 opvolgde op 24 januari 1968, het gebrek van zijn titel kende;

Overwegende dat de door de consoorten Moortgat sedert 23 augustus 1967 en de door Victor Govaerts sedert 24 januari 1968 opgetrokken netto-vruchten van de winkel Meir 123 aan de gemeenschap moeten teruggegeven worden; dat dit terugbrengen door Victor Govaerts zal geschieden, deels ten titel van « teruggave » deels als « inbreng » volgens het onderscheid desbetreffend hiervan gemaakt aangaande de teruggave door Jean Govaerts;

Overwegende dat, indien de uitspraak van de veroordeling tot de teruggave door de consoorten Moortgat niet kan verdaagd worden daar deze partijen buiten de onverdeeldheid staan, het nochtans past, alvorens recht te doen op de vordering tot teruggave door Victor Govaerts, thans enkel de beginselen te stellen in afwachting dat de teruggave gebeurlijk in het kader van de verdeling zou kunnen geschieden en bekrachtigd worden;

Overwegende dat Victor en Marcelle Govaerts betreffende de aanvankelijk gevorderde voorlopige maatregelen, nog slechts akte vragen dat zij zich verwijzen naar de wijsheid van de rechtbank, doch dat zij geen gronden meer ontwikkelen tot staving van die vraag;

Vordering tot inbreng en teruggave door Jean Govaerts.

Overwegende dat de heer Dominique Govaerts, en na hem Victor en Marcelle Govaerts oorspronkelijk vorderden te zeggen voor recht dat de rechten welke Jean Govaerts op bepaalde onroerende goederen (en roerende) zou laten gelden, in zover die rechten deze van Mw. Marie Moortgat in de gemeenschap zouden overtreffen, nietig zijn, minstens nietig dienen verklaard te worden;

Overwegende dat deze vordering, op zich zelf genomen, niet betwist wordt;

Overwegende dat Victor en Marcelle Govaerts, bij conclusie, bovendien de veroordeling vorderen van Jean Govaerts tot inbreng en teruggave aan de massa, van alle goederen en vruchten afhangende van de erfenis waar-

van hij in het bezit gesteld werd of waarvan hij genoten heeft;

Overwegende dat deze laatste eis slechts een gevolg-trekking is van de oorspronkelijke vordering, en bij conclusie kan gesteld worden;

Overwegende dat de begrippen van «inbreng» en «teruggave» echter niet als gelijkaardig mogen beschouwd worden, daar ieder van hen betrekking heeft op een verschillende rechtstoestand;

Overwegende dat in de maat dat Victor en Marcelle Govaerts stellen dat Jean Govaerts geen rechten op bepaalde goederen bezit, zij van hem niet de uitvoering kunnen eisen van een verplichting welke specifiek verbonden is aan die per hypothese te negeren rechten; dat zij meer bepaald geen «inbreng» kunnen vorderen van goederen waarop Jean Govaerts geen recht van erfgenaam of van begiftigde heeft;

Overwegende dat dit bezit zonder recht noch titel, gesanctioneerd wordt door «teruggave» op revindicatie;

Overwegende dat deze bezitter anderzijds beschermd wordt tegen een eis tot teruggave van de vruchten, door zijn goede trouw;

Overwegende dat de goede trouw van het bezit in hoofde van Jean Govaerts, niet betwist wordt en moeilijk zou kunnen betwist worden;

Overwegende dat — zoals gezegd ten opzichte van de terugvordering tegen de legatarissen van het vruchtgebruik — het recht op behoud van de vervallen vruchten beperkt is tot de datum van de dagvaarding, zijnde ten opzichte van Jean Govaerts, 13 maart 1967;

Overwegende dat sedert het overlijden van de heer Dominique Govaerts, zijn zoon Jean een nog niet te bepalen deel van deze goederen bezit krachtens zijn erfrecht in de nalatenschap van zijn vader, en dat dit deel onderworpen is aan «inbreng», samen met de vruchten daarvan, vervallen sedert het openvallen van die nalatenschap op 13 december 1967;

Overwegende dat deze betwistingen nopens de gevolgtrekkingen van het beginsel dat Jean Govaerts niet méér rechten op de gemeenschap kan doen gelden dan zijn moeder, echter enigszins vooruitlopen op de nog uit te voeren verdeling; dat het ook hier verkieselijk is, thans enkel de beginselen te stellen en de overblijvende betwistingen nopens de uitvoering daarvan, gebeurlijk samen met de moeilijkheden bij deling, te beslechten;

Testament van de heer Dominique Govaerts van 26 mei 1967.

Overwegende dat door Jean Govaerts beweerd wordt — en Victor en Marcelle Govaerts ontkennen, — doch dat thans niet bewezen is dat de heer Dominique Govaerts ten tijde van het opstellen van het testament van 26 mei 1967 niet over de door art. 901 BW veiste geestesgezondheid beschikte;

Overwegende dat:

— noch de beweerde hersensclerose, waarvan de graad op de dienstige datum niet gekend is,

— noch de gebrekkigheid van de handtekening op het testament,

— noch het «afhalen» te Antwerpen en de beweerde voortdurende druk van suggestie- en captatiemethodes op hem uitgeoefend,

— noch de ommekeer ten opzichte van de begunstigde van zijn bevoordelingen,

zonder meer, een bewijs zijn van krankzinnigheid van de heer Dominique Govaerts;

Overwegende dat, meerbepaald aangaande de hersensclerose, uit de voorgelegde getuigschriften niet met zekerheid kan besloten worden tot zwak- of krankzinnigheid ten tijde van het verlijden van het testament; dat zij niet nauwkeurig zijn betreffende de graad van de hersen-

sclerose op de datum van het dictee van het testament;

Overwegende dat de reeds voorhanden zijnde gegevens echter gebeurlijk wel kunnen dienen ter aanvulling van andere elementen;

Overwegende dat Jean Govaerts te dien einde zeven feiten kwoteert; dat deze feiten weliswaar, ieder op zich zelf genomen weer niet afdoende zijn; dat de rechtbank krachtens art. 254 WBR ook van ambtswege het bewijs van bepaalde feiten mag toelaten;

Overwegende dat de feiten, zoals hierna omschreven, van aard kunnen zijn om samen met de reeds voorhanden zijnde gegevens, in hun geheel genomen, de rechtbank in de gelegenheid te stellen om zich een oordeel te vormen over de geestestoestand van de erflater op het tijdstip van het verlijden van zijn testament;

Verdeling van de gemeenschap Govaerts-Moortgat.

Overwegende dat, deze gemeenschap niet verdeeld zijnde, de gerechtigden niet kunnen genoodzaakt worden in onverdeeltheit te blijven (art. 815 BW);

Overwegende dat een notaris moet gelast worden met de bewerkingen van verdeling van deze gemeenschap; dat eisers de aanstelling vragen van notaris B. Cols te Antwerpen; dat Jean Govaerts de toevoeging vraagt van notaris B. Gepts te Antwerpen;

Overwegende dat hun opdracht nochtans voorlopig moet beperkt worden zoals hierna bepaald;

Overwegende dat partijen instemmen met een voorafgaande onderzoeksmaatregel nopens de verdeelbaarheid in natura van de onroerende goederen, alvorens de openbare verkoping daarvan in overweging te nemen;

Overwegende dat een deskundig onderzoek dienaangaande echter voorbarig is;

Overwegende dat eerst na het opmaken van een volledige inventaris, na samenstelling van de gemeenschap, en na vaststelling van de betrokken paarten, de noodzaak of de doelmatigheid van dergelijk onderzoek zullen kunnen blijken;

Overwegende dat de aan te stellen notarissen namelijk o.m. zullen moeten opzoeken of het huis, Van Schoonhovestraat 45, waarover nog betwisting bestaat, al dan niet in aanmerking komt als actief van de gemeenschap;

Overwegende dat de vaststelling van de betrokken paarten afhankelijk is van de uitslag van het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van het testament van de heer Dominique Govaerts;

Overwegende dat weliswaar, strikt genomen, de verdeling van de gemeenschap in twee delen, theoretisch reeds van meet af aan zou kunnen bevolen worden; dat praktisch echter de verdeling van de nalatenschap van de heer Dominique Govaerts, hetzij al intestat, hetzij volgens het testament, een weerslag zal hebben op de vorming der loten en op de verdeelbaarheid in natura; dat immers, indien het testament rechtsgeldig wordt verklaard, Jean Govaerts voor $\frac{1}{2} + \frac{1}{8}$ of samen $\frac{5}{8}$, en Victor en Marcelle Govaerts voor $\frac{3}{8}$ in de goederen van de gemeenschap zouden gerechtigd zijn; dat deze paarten in de verhouding van $\frac{2}{3}$ tegen $\frac{1}{3}$ zouden staan, in geval dit testament niet rechtsgeldig zou worden verklaard;

Overwegende dat bezwaarlijk een onderzoek kan bevolen worden nopens de verdeelbaarheid van een nog niet bepaald geheel in nog niet bepaalde delen;

Overwegende dat dit onderzoek dan ook moet opgeschort worden tot na de samenstelling van de gemeenschap en tot na het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van het testament van de heer Dominique Govaerts;

Overwegende dat de openbare verkoop van de roerende goederen slechts bevolen wordt, indien door schuldeisers beslag gelegd of verzet gedaan wordt, of indien de meerderheid van de erfgenamen de verkoop noodzakelijk acht om de schulden en lasten van de nalatenschap te

voldoen (art. 826 BW); dat niet beweerd wordt dat deze voorwaarden vervuld zijn;

Overwegende dat de opdracht van de aan te stellen notarissen aldus voorlopig zal beperkt worden tot de opstelling van een volledige inventaris van alle goederen van de gemeenschap, en tot de vorming van de aktieve en passieve massa ervan;

Overwegende dat het Gerechtelijk Wetboek niet meer voorziet in de aanstelling van een rechter verslaggever;

Verdeling van de nalatenschap van de heer Dominique Govaerts.

Overwegende dat ook op deze nalatenschap de beschikkingen van art. 815 BW toepasselijk zijn;

Overwegende dat echter de wijze van verdeling ervan, afhankelijk is van de rechtsgeldigheid of de nietigheid van het testament van de heer Dominique Govaerts; dat over de grond van de vordering tot vereffing en verdeling van deze nalatenschap derhalve thans nog geen uitspraak kan gedaan worden;

Verdeling van de nalatenschap van mevrouw Marie Moortgat.

Overwegende dat de oorspronkelijke eis tot verdeling van deze nalatenschap, vervat in de dagvaarding van 13 maart 1967, terecht niet meer volgehouden wordt; dat Victor en Marcelle Govaerts inderdaad hierin niet gerechtigd zijn;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gezien het geschreven eensluidend advies van de heer Ch. Lens, eerste substituut Prokureur des Konings, betreffende de waarde van het vonnis van echtscheiding geveld door de arrondissementsrechtbank te Rotterdam op 15 maart 1937,

Rechtsdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend,

Voegt de zaken ingeschreven op de algemene rol onder nummers 8.275 - 10.099 - 12.638 - 13.438 samen.

Verleent akte aan:

A. 1) Victor en Marcelle Govaerts:

— dat zij de gedingen hernemen welke ingeleid werden door hun rechtsvoorganger de heer Dominique Govaert bij deurwaardersexploten van 13 maart en 22-23 augustus 1967,

— dat zij zich betreffende de voorlopige eis, vervat in de dagvaarding van 22-23 augustus 1967, verwijzen naar de wijsheid van de rechtbank,

— dat zij aanspraak maken op inbreng en teruggave door Jean Govaerts aan de massa, van alle goederen en vruchten afhangende van de erfenis waarvan hij in het bezit gesteld werd of waarvan hij genoten heeft;

— dat zij hun eisen, voor wat betreft de bevoegdheid en de aanleg in ieder van hun hoofden en ten aanzien van iedere partij, schatten op meer dan 100.000 fr.

2) Victor Govaerts:

— dat rekening zal moeten gehouden worden bij de vereffening en verdeling van de sommen die hij uit hoofde van het vruchtgebruik van de winkel Meir 123 getrokken heeft en blijft trekken onder voorbehoud van al zijn rechten en zonder nadelige bekenteis;

B. Jean Govaerts:

— dat hij zich niet verzet tegen een deling en vereffening van de nalatenschap van de heer Dominique Govaerts, doch vraagt dat ze gemeenschappelijk zou ver-

wezenlijkt worden door de zorgen van notarissen B. Cols en L. Gepts,

— dat hij de eisen in ieder van hun onderdelen en ten aanzien van iedere partij begroot op meer dan 50.000 fr.

C. De consoorten Moortgat:

— dat zij, wat aanleg en bevoegdheid betreft, de eis schatten op 100.000 fr. ten opzichte van elk hunner,

Verklaart de hoofd- en tegenvorderingen ontvankelijk en in de hierna bepaalde mate gegrond:

— Zegt voor recht dat het vonnis van echtscheiding tussen de echtgenoten Dominique Govaerts — Marie Moortgat, op 15 maart 1937 door de arrondissementsrechtbank te Rotterdam, (NL) geveld, in strijd is met de openbare orde en geen gevolg kan hebben in België,

— Verklaart nietig de verdeling en de gebeurlijke schenking bij akte verleden voor het ambt van notaris C. Gevers te Antwerpen op 4 mei 1937,

— Verklaart nietig de legaten van rente aan de heer Dominique Govaerts en van het vruchtgebruik op de winkel Meir 123 te Antwerpen aan Luciana Moortgat, Louisa John, Raymond Moortgat, Suzanne Duces en Victor Govaerts,

— Veroordeelt Luciana Moortgat, Louisa John, Raymond Moortgat, Suzanne Duces en Victor Govaerts,

— Veroordeelt Luciana Moortgat, Louisa, John, Raymond Moortgat en Suzanne Duces tot terugbetaling in handen van notaris B. Cols te Antwerpen, van de netto opbrengsten en vruchten die zij na 23 augustus 1967 in hoedanigheid van vruchtgebruikers van de winkel Meir 123 hebben geïnd, vermeerderd met de gerechtelijke intresten,

— Stelt vast dat de vraag tot voorlopige maatregelen desbetreffend, hierdoor zonder voorwerp is geworden,

— Verklaart nietig de rechten welke Jean Govaerts op de roerende en onroerende goederen van de gemeenschap zou laten gelden, in zover die rechten deze van mevrouw Marie Moortgat in die gemeenschap zouden overtreffen, en spruitende, hetzij uit de akte van 4 mei 1937, hetzij uit andere hierboven besproken akten,

— Beveelt dat er op deze gronden door het ambt van notarissen B. Cols en L. Gepts te Antwerpen, zal overgegaan worden tot het opstellen van een volledige en getrouwe inventaris van alle goederen van de gemeenschap Dominique Govaerts-Marie Moortgat, en tot de samenstelling van die gemeenschap, ontbonden op 21 maart 1964;

— Stelt aan als 2de notaris Mr. Coucke, die gelast wordt de niet verschijnende of weigerende partijen te vertegenwoordigen en in hun plaats de akten en processen-verbaal te tekenen, en die bevoegd is om de toewijzingen en andere schuldvorderingen in kapitaal en toebehoren te ontvangen, kwijting ervan te geven met of zonder indeplaatsstelling en, ten gevolge van deze betalingen, opheffing te verlenen van elke overschrijving van bevel en beslag, alsmede van elk verzet indien daartoe grond bestaat.

— En alvorens verder recht te doen, laat Jean Govaerts toe te bewijzen, met alle middelen van recht, getuigen inbegrepen:

1) dat de heer Dominique Govaerts reeds in 1961 duidelijke tekens van hersensclerose vertoonde.

2) dat sinds geruime tijd en nog toen wijlen de heer Dominique Govaerts in het appartement Meir 105 verbleef, hij, ten gevolge van zijn seniliteit, zijn verstandelijke vermogens verloren had; dat het dikwijls gebeurde dat hij vergat hetgeen hij zoëven gezegd of gedaan had, derwijze dat hij dikwijls het gaskraantje open deed en onmiddellijk daarop vergat het gasvuur aan te steken met de hieraan verbonden gevaren,

3) Dat het ook dikwijls gebeurde dat hij personen uit zijn onmiddellijke omgeving niet eens kende.

4) Dat hij, na het overlijden van zijn echtgenote, zeer dikwijls vergat dat deze overleden was, en wanneer hij

in aanwezigheid werd gebracht van haar portret, hij vroeg welke persoon dit portret uitbeeldde.

5) Dat deze toestand geleidelijk verergerde wanneer hij werd ondergebracht naar het St.-Carolusgesticht; dat hij aldaar verzorgd werd door zuster Bernardine, die bevestigen kan dat hij volledig seniel was en soms niet meer wist of hij in zijn kamer of in de WC was, met de hieraan verbonden gevolgen.

6) Dat hij quasi niet meer bekwaam was om zich te behelpen en zich aan te kleden; dat hij dagelijks aangekleed en gewassen moest worden door zuster Bernardine of andere personen.

7) Dat, wanneer zijn echtgenote nog zwaar ziek in haar appartement lag, hij de verplegers wegstuurde doordat hij de ernst van haar toestand niet beseftte.

8) Dat hij op de datum van het opstellen van het testament van 26 mei 1967 niet meer voldoende gezond van geest was om zich rekenschap te geven van de draagwijdte van dergelijke beschikkingen.

Laat aan de overige partijen het tegenbewijs dezer feiten toe door dezelfde middelen van recht.

Stelt aan om dit getuigenverhoor te houden rechter L. Hernould of in geval van belet iedere andere magistraat door de Voorzitter dezer rechtbank aan te duiden.

Om nadien te worden besloten en gevonnist als naar recht.

Verklaart voor zover nodig, het vonnis gemeen aan Luciana Moortgat, Louisa John, Raymond Moortgat en Suzanne Duces.

Verwijst deze partijen tot 6/7 van de kosten van de eisen tegen hen gesteld in de zaken A.R. 10.099 en 13.438.

Machtigt de bevoegde hypoteekbewaarder om huidige vonnis over te schrijven in zijn registers op voorlegging van de uitgifte en de betekening ervan.

Behoudt de overige kosten voor.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE AALST

2e Kamer. — 17 januari 1969.

Voorzitter: M. Bosteels.

Referendaris: M. De Bruyn.

Advocaten: Mrs. Kluyskens en De Troyer.

Faillissement. — Schuld en schuldvordering van een schuldeiser. — Uit twee contracten. — Geen schuldvergelijking.

Na faillissement blijkt door een expertise dat de gefailleerde een bepaald bedrag aan een schuldeiser, en deze een ander bedrag aan de gefailleerde verschuldigd is.

Schuldvergelijking na faillietverklaring is slechts mogelijk voor samenhangende schulden die uit hetzelfde contract ontstaan. Hier kan geen compensatie intreden daar de bedragen op verschillende contracten betrekking hebben. Het is niet ter zake dienend dat partijen vóór het faillissement contractueel de schuldvergelijking bedongen hebben.

R.T.T. t./ Faillissement Hoebeke.

Gelet op het vonnis van deze rechtbank van 29 oktober 1965 en het vonnis van 5 april 1968, hetwelk de deskundige met een aanvullende opdracht belast, nl. « advies uitbrengen over de nieuwe stukken door de schuldeiseres ingeroepen en na onderzoek van deze stukken de afrekening van partijen opmaken »;

Gelet op het aanvullend deskundig verslag van de heer Govaert ter griffie van deze rechtbank neergelegd op 28 juni 1968;

Overwegende dat de deskundige tot het volgend besluit

komt: de R.T.T. is schuldeiseres in het faillissement Hoebeke voor het bedrag van 34.802 fr.;

Anderzijds is nog verschuldigd door de R.T.T. aan het faillissement Hoebeke de som van 52.560 fr.;

Overwegende dat de schuldeiseres ten onrechte de conventionele schuldvergelijking tussen de twee bedragen inroept; dat inderdaad de compensatie na faillietverklaring slechts mogelijk is voor samenhangende schulden die uit hetzelfde contract zijn ontstaan, zoals reeds aangestipt door het vonnis van deze rechtbank van 29-10-1965 (Flamme, Les Marchés de l'Administration, nr. 655; De Page, III, nr. 644; Houin in R.T.D. 1962, 482, nr. 23; Cas. 7-12-1961, Pas. 1962, I, 440; Gent 10-7-1947, met noot Fredericq in R.C.J.B. 1948, 53; Brussel 12-12-1962, Pas. 1964, II, 186, en Hrb. Brussel 11-6-1968; J. Comm. B. II, 470);

Overwegende dat de voormelde bedragen echter betrekking hebben op verschillende contracten, nl. de contracten nrs. MI/50.786 en MI/72.415; dat het terzake niet dienend is dat voor het faillissement de conventionele schuldvergelijking contractueel tussen partijen zou bedongen geweest zijn;

Overwegende dat de wedereis ontvankelijk is; dat de grondslag van de hoofdeis en de wedereis dezelfde is, nl. de afrekening tussen partijen betreffende verschillende contracten;

Overwegende dat voor het opstellen van alle akten van rechtspleging de wet van 15 juni 1935 werd toegepast;

Om die redenen,

De Rechtbank, gehoord het verslag van de rechter-commissaris ter zitting vóór de debatten uitgebracht, zegt voor recht dat de schuldeiseres zal opgenomen worden in het gewoon passief van het faillissement voor het bedrag van 34.802 fr.; vonnissend op de wedereis verklaart hem ontvankelijk en gegrond; verwijst verweerster op wedereis om te betalen aan eiser op wedereis de som van 52.560 frank, met de gerechtelijke interesten op deze som vanaf de datum van het stellen van de wedereis, nl. 17 september 1965; legt de kosten ten laste van de massa, uitgezonderd deze van het aanvullend deskundig verslag, die ten laste blijven van de schuldeiseres, daar zij deze noodzakelijk gemaakt heeft.

ARBEIDSGERECHT TE SINT-NIKLAAS KAMER VOOR WERKLIEDEN

29 januari 1968.

Voorzitter: G. Brokken.

Rechtskundig bijzitter: M. Verkest.

Advokaten: Mr. Guily en W. Melis.

Kontraktbreuk van arbeidsovereenkomst van bepaalde duur. — Schadevergoeding is niet automatisch gelijk aan loonverlies van de resterende, niet gepresteerde periode. — Beoordelingselementen tot begroting van de vergoeding.

Eiser vordert als schadevergoeding het loon van 34 maanden, wegens verbreking, na twee maanden, van de arbeidsovereenkomst met bepaalde duur van 3 jaar.

Eiser dient de omvang en de hoegrootheid van de schade te bewijzen en deze niet automatisch gelijk te stellen met het loonverlies, dat hij bij verweerster zou ontvangen hebben indien hij de volledige termijn had kunnen blijven. Elementen ter beoordeling.

L. t./ X.

Wat betreft de vordering van vierhonderdvijftiendu-

zend driehonderddertig frank, wegens kontraktbreuk is ons oordeel genuanceerd en word gevormd door volgende overwegingen :

er kan geen betwisting bestaan over het feit dat tussen partijen een arbeidsovereenkomst werd afgesloten voor een bepaalde duur van drie jaar, waarvan 34 maanden niet meer konden worden uitgevoerd ;

eiser beweert terecht dat hij op onbetwistbare wijze was aangeworven als hotelmeester, dat verweerster zijn specifieke taak eenzijdig heeft veranderd en hem heeft gedegradeerd tot gewone kelner, dat de direktie zelf niet helemaal opgewassen was voor de exploitatie van een groot hotelbedrijf, dat de direktie de hoofdverantwoordelijke is voor het gebrek aan organisatie in het bedrijf, dat de door verweerster gebruikte uitdrukkingen tijdens het onderhoud op 23 december 1966 niet van aard waren om een minnelijke regeling en de werkhervatting te bevorderen ;

verweerster daarenboven beweert ook niet ten onrechte dat eiser niet de vereiste volle bekwaamheid en kunde bezat om als hotelmeester te fungeren, doch er dient onmiddellijk aan toegevoegd dat verweerster ongelijk had om enerzijds in aanwezigheid van het volledig personeel en zonder voorafgaandelijke verwittiging, in bijzijn van eiser, af te kondigen dat dhr., een 19-jarige kelner, de nieuwe hotelmeester was, die, door zijn jeugdige leeftijd alleen reeds, zeker niet kan geacht worden wel een degelijke hotelmeester voor een zo hoogstaand, nieuw hotel te zijn ;

eiser meent echter ten onrechte dat bij verbreking van een arbeidsovereenkomst voor een bepaalde duur de schade gelijk is aan de loonderving van de resterende, niet gepresteerde periode ; deze redenering houdt geen steek omdat alleen de werkelijke schade dient te worden bewezen en toegekend ; welnu eiser bewijst niet dat hij 34 maanden loon heeft moeten derven ; hij zal wellicht spoedig elders werk hebben gevonden, temeer daar degelijke hotelpersoneel schaars is ;

overigens het zijn de rechters die, bij gebreke aan een imperatieve wetsbepaling, de veroorzaakte schade schatten volgens de omstandigheden der zaak (cfr. C.E.D. p. 212/17) ;

bij verbreking van een arbeidscontract voor een bepaalde duur kan men best de vergelijking maken met de verbreking van een mondelinge huurovereenkomst ; ook in dat geval wordt de schade niet automatisch gelijkgesteld met de huurprijs van de nog lopende huurperiode, maar wel volgens de plaatselijke gebruiken ;

er weze nog opgemerkt dat bij K.B. 4/8/1956 de vooropzeg, en dus de vergoedingen wegens vooropzeg, in het hotelbedrijf slechts de helft bedragen van de gewone vooropzegtermijnen bij een arbeidsovereenkomst voor een onbepaalde termijn, hetgeen er op wijst dat de wetgeving soepeler is voor deze specifieke bedrijfstak dan voor de andere ;

tenslotte, maar niet in het minst, dient gewezen op art. 4 van het tussen partijen afgesloten arbeidscontract, nl. al. 2, dat het bedrag van de schadevergoeding niet heeft voorzien in geval van onwettige verbreking van het arbeidscontract ;

verweerster kan zich niet steunen op de in art. 6 voorziene opzeggingstermijnen omdat art. 6 één logisch geheel vormt met art. 5 dat enkel de arbeidsovereenkomsten voor een onbepaalde duur bedoelt ; terwijl art. 4 al. I uitdrukkelijk bepaalt dat de arbeidsovereenkomst voor een bepaalde duur slechts een einde neemt na afloop van de termijn ;

tenslotte verwijzen wij, per analogiam, naar artikel 21, tweede lid, van het bediendenkontrakt dat bepaalt dat de opzegvergoeding wegens verbreking van de arbeidsovereenkomst van bepaalde duur niet méér mag bedragen dan het dubbele van de vergoeding verschuldigd in geval

het bediendenkontrakt voor onbepaalde duur werd afgesloten ;

vermits de wettelijke opzegtermijnen voor arbeiders korter zijn dan voor bedienden, en bijgevolg de opzegvergoedingen kleiner zijn, vermits in het hotelwezen deze opzegtermijnen en vergoedingen nog worden tot de helft teruggebracht (indien het kontrakt voor onbepaalde duur was afgesloten, dan zou terzake verweerster slechts een opzegvergoeding gelijk aan een week loon hebben moeten betalen) en vermits de eiser zelf niet voor alle fouten vrijuit gaat, menen wij dat een schadevergoeding van 20.000 fr. wegens verbreking van het arbeidskontrakt dient te worden toegekend aan eiser.

Om deze redenen,

De werkrechtensraad : Kamer voor Werklieden beslissende in raadszitting, op tegenspraak :

Veroordeelt : verweerster aan eiser te betalen een bedrag van 20.000 fr. als schadevergoeding voor kontraktbreuk hetzij samen 22.500 fr. vermeerderd met de verwijlinteresten...

Ontzeggen eiser het meergevorderde als ongegrond ;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle rechtsmiddelen en zonder borgstelling ;

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

De Vlaamse Conferentie zal haar plechtige openingsvergadering van het gerechtelijk jaar houden op zaterdag, 25 oktober a.s. te 15 uur, in de zittingszaal van het Hof van Assisen, gerechtsgebouw te Gent.

De openingsredenaar is Mr. H. De Meester, die zal spreken over « Thomas Moore ».

Plechtige Openingsvergadering van de Jonge Balie Kortrijk op 4 oktober 1969.

Een schitterende zonnige herfstdag was als een gunstig omen voor het welslagen van de plechtige openingsvergadering die de Jonge Balie te Kortrijk hield in het lichte, moderne gerechtsgebouw aldaar.

Voorzitter Mr. W. Lietaer verwelkomde het K.B. van 12 september 1969, nog vóór hij het woord richtte tot de talrijk opgekomen personaliteiten, die door hun aanwezigheid hun waardering voor de Jonge Balie beklemtoonde.

De spreker, Mr. F. Vansteenkiste, had het over « Kafka, een aanleiding ». De tekst van deze rede zal later in het Rechtskundig Weekblad gepubliceerd worden doch nu reeds weze gezegd dat Mr. Vansteenkiste een grondige psychologische ontleding van de mens Kafka ten beste gaf, waaruit bleek dat hij deze auteur volledig « door » had.

Stafhouder De Gryse feliciteerde de spreker terecht en gaf op zijn beurt een visie op Kafka die de rede van Mr. Vansteenkiste prachtig illustreerde.

Nadien volgde een receptie en de nochtans gul rondgedeelde drank was echt niet nodig om de tongen los te maken, natuurlijk over... het Gerechtelijk Wetboek en zijn even kleurrijke als uiteenlopende toepassing en interpretatie.

We kregen even respijt maar om half acht waren we weer present in de salons « De Watertoren » te Kortrijk, waar een zeer lang banket werd gehouden, opgeluisterd door niet minder dan zeven speeches, de een al geestiger dan de andere, en die alle, in tegenstelling met wat elders soms gebeurt, hoffelijk aanhoord werden.

De tegenhanger van onze Antwerpse revue onder de vorm van een « bêtisier » werd gebracht door niemand minder dan de vice-deken van de Nationale Orde der Advokaten, die echter uitdrukkelijk verklaarde niet in die functie te handelen en zich liet kennen als een vlot en spiritueel confrater.

Het was de tweede maal dat uw dienaar Antwerpen te Kortrijk vertegenwoordigde en haar eerste zeer gunstige indruk werd zo mogelijk nog versterkt: een sympathieke Balie in een enig mooie stad met een eigen, aantrekkelijke sfeer. Naar Kortrijk gaan is werkelijk een genoegen!

Suzanne van Gelder - van Hove.

Conferentie der Jonge Balie te Tongeren.

De Heer Minister van Justitie Vranckx spreekt over « De Grondwetsherziening ».

Voor de opening van het gerechtelijk jaar had de Conferentie van de Jonge Balie op 26 september 1969 gezorgd voor een blikvanger van formaat: niemand minder dan de heer Minister van Justitie, die als onderwerp van zijn spreekbeurt gekozen had « De Grondwetsherziening ».

Een uiterst talrijk publiek vulde de zaal van het Hof van Assisen der provincie Limburg tot in de nok; onder hen de heer Procureur-Generaal Constant, verschillende raadsheren van het Hof van Beroep en leden van het Parket-generaal te Luik, de bijna voltallige magistratuur van de arrondissementen Hasselt en Tongeren, zeer vele genodigden en confraters. Spreker en aanwezigen werden verwelkomd door de nieuwe Voorzitster van de Jonge Balie, Meester Anne Marie Scheepers in een kort inleidend woordje. Zij bracht ook hulde aan de uittreedende Voorzitter van de Jonge Balie, Meester Verberne, voor zijn grote activiteit en het behaalde succes gedurende zijn tweejarig voorzitterschap.

Bij wijze van inleiding merkte de Heer Minister droogjes op dat hij er zich wel bewust van was dat minstens één van de doelstellingen, waarom hij naar Tongeren uitgenodigd was, er wel degelijk in bestond de visu de lametabele toestand van het bouwvallige Tongers gerechtshof met zijn enge behuizing vast te stellen! Hij verzekerde dat hij zijn ogen goed de kost had gegeven, zodat de Jonge Balie in een minimum van tijd beslist reeds gelukt was in een van haar oogmerken!

Het helder betoog van de spreker herinnerde er met brio aan dat hij een schitterend hoogleraar is, die zich daarbij op een terrein bewoog, waarin hij een bevoegdheid is. Spreker benadrukte dat bij deze grondwetsherziening, die niet de eerste is in de geschiedenis van ons land doch wel kans heeft verstrekkende gevolgen te hebben, het fout zou zijn zich te veel naar het verleden te richten, vooral in een tijd waarin de burger veel meer eisen stelt tegenover de Staat dan in 1830 zelfs maar denkbaar was.

Aan de basis van het gemeenschapsleven in de Staat ziet de Minister noodzakelijkerwijze de gemeente met alles wat haar goed functioneren veronderstelt: het bezit van minimum afmetingen inzake bevolking en uitgestrektheid (waarvoor voorafgaand de samenstelling van gemeenten noodzakelijk is), het beschikken over voldoende technische en juridische armslag en de mogelijkheid tot het samengaan van gemeenten in intercommunales en federaties van gemeenten. Als intermediair lichaam tussen de gemeente en het centraal staatsgezag is de provincie een noodzakelijke schakel, die in alle landen van West-

Europa onder een of andere vorm aanwezig is. Doel van deze gedecentraliseerde organisatie van de Staat is dat de burger zich moet kunnen vrij voelen in zijn gewest. Deze vrijheid kan alleen bekomen worden door het zo goed mogelijk in acht nemen van de democratische spelregels, waarop de conferencier in ons publiek recht een zekere leemte ontdekt in het feit dat de provinciegoeverneur, die door de centrale regering wordt aangewezen en dus mogelijkerwijze kan opgedrongen worden te midden van een andersgezinde gewestbevolking, bij de besluitvorming in de schoot van de bestendige deputatie een beslissende rol kan spelen.

De voorbereidende werken van de grondwetsherziening zijn reeds op bepaalde punten ver gevorderd, zoals op gebied van de kultuurautonomie, met als corollarium de bescherming van de ideologische of filosofische minderheden, de alarmprocedure van artikel 38 bis en de pariteit tussen Nederlands- en Franssprekenden in de Minister-raad. Bij de technische aangelegenheden die bij de grondwetsherziening behandeld zullen worden, komen o.a. in aanmerking (het creëren van staatssecretarissen, de constitutionalisering van de Raad van State en van de nieuwe gerechtelijke organisatie (o.a. het aantal hoven van beroep), de aanpassing van onze grondwet aan de internationale verdragen en het grondwettelijk erkennen van verschillende belangrijke waarborgen aan de burgers (briefgeheim, recht op privacy, enz.).

Tot slot wenste Minister Vranckx op overtuigende wijze zijn persoonlijke visie weer te geven onder vorm van twee grote besluiten. Vooreerst is de grondwetsherziening geen zaak van partijen doch moet zij staan in het teken van het algemeen belang. Tweedens is het hoogst belangrijk bij de grondwetsherziening de democratische spelregels te eerbiedigen. Meerderheid en minderheid moeten openstaan voor dialoog. De minderheid mag in geen geval haar wil opdringen als een diktaat. Compromis is op zich zelf nog geen verraad. Het doel van het samenleven in de nationale gemeenschap is gelijkheid en solidariteit voor iedere burger, voor elke sociale klasse, voor alle gewesten. tot opbouw van een schone toekomst.

Bij het langdurig applaus van de overvolle zaal, voegden zich de hartelijke dankwoorden van de Heer Stafhouder, Meester Robyns. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om de bijzondere aandacht van de Heer Minister van Justitie te trekken op de speciale Limburgse justitiële problemen, eigen aan een gewest dat een explosieve ontwikkeling kent op gebied van bevolkingsaanwas en industrialisatie en met welke ontwikkeling de gerechtelijke organisatie gelijke tred heeft gehouden. Hij vroeg dan ook de aanpassing van personeelsbezetting in de magistratuur, de griffies en het administratief personeel van de Parketten. Hij wees vooral op de sociale situatie van de Vlaamse Kamer in het Hof van Beroep te Luik, waar zich een nijpend te kort aan Nederlandstalige raadsheren doet gevoelen ten gevolge van het stormachtig groeiend aantal aanhangige zaken.

Tot slot werd een geanimeerde receptie gehouden, waar al die grote en kleine problemen nog eens extra uit de doeken werden gedaan.

Raad van de Orde der Advocaten bij de Balie van Brugge

Stafhouder: Mr. M. Depuydt (Gistel).

Leden: Mr. Ancot; Coulier; Willems; Claes; Deke-telaere; Felix; Beuselinck; Vanderghote; Depauw; Ducheyne; Vanbeylen; Deduytsche; Depraeter en Debecker.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge

Voorzitter: Mr. W. Weyts.

Secretaris: Mr. J. Arnou.

Flechtige Openingszitting in de burgerlijke zittingszaal van het Justitiepaleis te Brugge op zaterdag 11 oktober 1969 te 16 uur.

Openingsrede: Dr. juris Vanden Borre, Inspecteur-Generaal bij het Hoofdbestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening over « Bescherming van Natuurschoon en het Statuut van de Eigendom ».

WETGEVING

12 september 1969. — Koninklijk besluit tot vaststelling, voor de uitvoering van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, van het tarief van de door de rechter toegekende invorderbare kosten.

BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet
Gelet op artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek;

Gelet op het advies van de Algemene Raad van de Nationale Orde van Advocaten;

Gelet op het advies van de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie,
Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. De sommen die door de rechter als invorderbare kosten worden toegekend wegens de uitvoering van bepaalde materiële akten door de advocaten, omvatten een rechtsplegingsvergoeding en een uitgavenvergoeding waarvan het tarief in dit besluit is vastgesteld.

Die vergoedingen worden begroot voor elke aanleg en ten opzichte van elke partij die door een advocaat bijgestaan wordt en een eigen belang heeft.

De vergoedingen zijn niet verschuldigd wegens akten uitgevoerd voor strafgerechten of voor de jeugdrechtsbank zitting houdende in andere dan burgerlijke zaken.

Art. 2. De rechtsplegingsvergoeding voor de verschillende materiële akten, die in elke aanleg dienen te worden verricht in het kader van de hierna opgesomde rechtsplegingen, wordt forfaitair vastgesteld als volgt:

F

200	1° Rechtspleging in laatste aanleg voor de jeugdrechtsbank of voor de vrederechter.
1 000	2° Rechtspleging in eerste aanleg voor de jeugdrechtsbank of voor de vrederechter.
1 000	3° Rechtspleging in hoger beroep voor de rechtbank van eerste aanleg.
1 000	4° Rechtspleging in laatste aanleg voor de rechtbank van koophandel.
1 000	5° Rechtspleging in laatste aanleg voor de rechtbank van eerste aanleg.
1 500	6° Rechtspleging in eerste aanleg voor de rechtbank van eerste aanleg of voor de rechtbank van koophandel.
2 000	7° Rechtspleging voor het hof van beroep.
1 000	8° Rechtspleging voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of van de rechtbank van koophandel of voor de rechter in kort geding.

Art. 3. De in artikel 2, 2°, 3° en 4°, bedoelde vergoedingen worden met de helft verminderd indien de eis er enkel toe strekt een veroordeling tot de betaling van een geldsom van minder dan 10 000 F te doen uitspreken.

De onder 6°, 7° en 8° van hetzelfde artikel bedoelde vergoedingen worden verdubbeld indien de ingestelde eis ertoe strekt een veroordeling tot de betaling van een geldsom van meer dan 100 000 F.

Alle in artikel 2 bedoelde vergoedingen worden verdubbeld ten voordele van de vervolgende partij, indien het gaat om rechtsplegingen inzake onroerend beslag, beslag op zeeschepen en binnenschepen, evenredige verdeling en rangregeling.

Art. 4. Een aanvullende rechtsplegingsvergoeding die forfaitair op 500 F vastgesteld is, wordt toegekend:

1° in geval van uitvoering van elke beslissing die een persoonlijke verschijning van de partijen, een deskundigenonderzoek, een getuigenverhoor, een overlegging van stukken, een schriftonderzoek, een inschrijving van valsheid, een verhoor van partijen, een plaatsopneming, een eedaflegging of een rekening en verantwoording beveelt;

2° in geval van verzet tegen een bij verstek uitgesproken beslissing, maar dan alleen ten voordele van de partijen die niet zelf verzet doen;

3° in geval van uitlegging of verbetering van een vonnis;

4° in geval van verschijning op een door de wet opgelegde verzoeningszitting.

Art. 5. De uitgavenvergoeding wordt forfaitair vastgesteld op 500 F, in elk van de volgende gevallen:

1° voor het uitvoeren van de formaliteiten voorgescreven met het oog op de openbaarmaking van een vordering of van een gerechtelijke beslissing;

2° voor het neerleggen van een akte strekkende tot de hervatting van het geding;

3° voor de overschrijving van een vonnis of een arrest inzake echtscheiding, scheiding van tafel en bed of omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding;

4° voor het indienen van een verzoekschrift als bedoeld in artikel 1056, 2°, en in artikel 1320 of voor het verzenden van een ter post aangetekende brief als bedoeld in artikel 1056, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. 6. Geen enkele vergoeding voor rechtspleging en uitgaven wordt toegekend tijdens de rechtspleging die ertoe strekt de rechtsbijstand te bekomen.

Voorts heeft het feit rechtsbijstand te genieten geen invloed op de toekenning van de in voorgaande artikelen voorziene vergoedingen.

Art. 7. Dit tarief wordt gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen dat overeenstemt met honderd vijftientig punten; telkens als het indexcijfer met tien punten stijgt of daalt, worden de in de artikelen 2 tot 5 bedoelde sommen met 10 t.h. vermeerderd of verminderd.

Art. 8. Dit besluit treedt in werking de dag waarop het in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt wordt.

Het is van toepassing op de aanhangige geschillen, maar alleen voor de rechtsgedingen waarin de debatten nog niet gesloten zijn of waarin ze zouden heropend worden.

Indien de conclusies reeds neergelegd zijn op het ogenblik waarop het onderhavige besluit van kracht wordt, kunnen de partijen, zonder nieuwe conclusies te nemen, een aanvullende staat van rechtsplegings- en uitgaven-

vergoedingen ter griffie neerleggen. Deze staat wordt overeenkomstig artikel 745 van het Gerechtelijk Wetboek tegelijk aan de tegenpartij of aan haar advocaat medegedeeld.

Art. 9. Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Motril (Spanje), 12 september 1969.

MEDEDELINGEN

**Vrije Universiteit te Brussel.
Faculteit der Rechtsgeleerdheid.**

Specialisatiemogelijkheden.

De rechtswetenschap behoort ongetwijfeld op dit ogenblik tot een van de meest dynamische elementen in het maatschappelijk leven. De steeds groeiende Europese integratie en samenwerking, de toename van het internationaal verkeer, de hoge eisen voor de noodzakelijk technische en gedetailleerde benadering van de juridische problemen, hebben de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Brussel ertoe aangezet een uitgebreid aanvullend onderwijs in te richten.

Volgende specialisatiemogelijkheden worden door de Faculteit aangeboden:

- Licentie in de Criminologische Wetenschappen;
- Licentie in het zeerecht en het luchtrecht;
- Bijzondere licentie in het verzekeringsrecht;
- Bijzondere licentie in het administratief recht;
- Bijzondere licentie in het internationaal recht;
- Bijzondere licentie in het economisch recht;
- Bijzondere licentie in het sociaal recht;
- Bijzondere licentie in de fiskale wetenschappen.

Naast deze bijzondere licenties bestaat er eveneens de mogelijkheid cursussen te volgen aan het Instituut voor Europese Studiën.

In deze post-gaduaat cyclussen worden de studenten hoofdzakelijk door middel van seminariewerk en research vertrouwd gemaakt met materies als het fiscaal recht betreffende de zes landen van de Gemeenschappelijke Markt, de Rechten van de Gemeenschappelijke Markt, de ontwikkelingsproblematiek, de economische programmatie, internationale instellingen, enz...

Voor nadere inlichtingen over deze licenties, waarvan het uurrooster zo is opgesteld dat zij die reeds een professionele activiteit hebben, de programma's kunnen volgen,

kan men zich wenden tot het Secretariaat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rooseveltlaan 50, Brussel 5, Tel. 49.00.30, toestel 3159 / 3149. Op dit adres kan ook een studiegids met volledige inlichtingen (en korte inhoud der cursussen) bekomen worden.

Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht.

Het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht richt op zaterdag 25 oktober a.s. in de Universiteit Leuven-Nederlands een studiedag in, gewijd aan de « Arbeidsongeschiktheid ».

Ziehier het programma dat ons werd medegedeeld:

Programma:

10 u.: Onthaal van de deelnemers door Professor M. Cornil (U.L.B.), Voorzitter van het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht.

Voorzitter van de Studiedag: Professor R. Dillemans (K.U.L.).

10.15 u.: Dr. G.M.J. Veldkamp, Minister van Sociale Zaken van Nederland: « De Nederlandse Arbeidsongeschiktheidsverzekering ».

11 u.: Dr. Jur. J. Viaene, adjunct leidend ambtenaar bij het Fonds voor Beroepsziekten: « Begripsvorming inzake arbeidsongeschiktheid ».

11.30 u.: Dr. Jur. J. Van Steenberge, navorser bij het F.K.F.O.: « Het begrip arbeidsongeschiktheid in de arbeidsongevallen, beroepsziekte en ziekte- en invaliditeit ».

12 u.: Receptie.

12.30 u.: Lunch (Restaurant Georges, Hogeschoolplein, Leuven).

15 u.: Debat.

Aan de deelnemers van deze studiedag zal een uitgebreide documentatiemap worden overhandigd.

Er is parkeerruimte voorzien in de parking Fabiola (vlak voor het College « De Valk »).

Inlichtingen:

Secretariaat Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht, Elyzeseveldenstraat 43, Brussel 5. Tel. (02) 49.35.82 of Secretariaat Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, Tiensestraat 41, Leuven. Tel. (016) 299.92.

Inschrijvingen:

Secretariaat Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht, Elyzeseveldenstraat 43, Brussel 5.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"